

**52
VIKENDA
U SRBIJI**

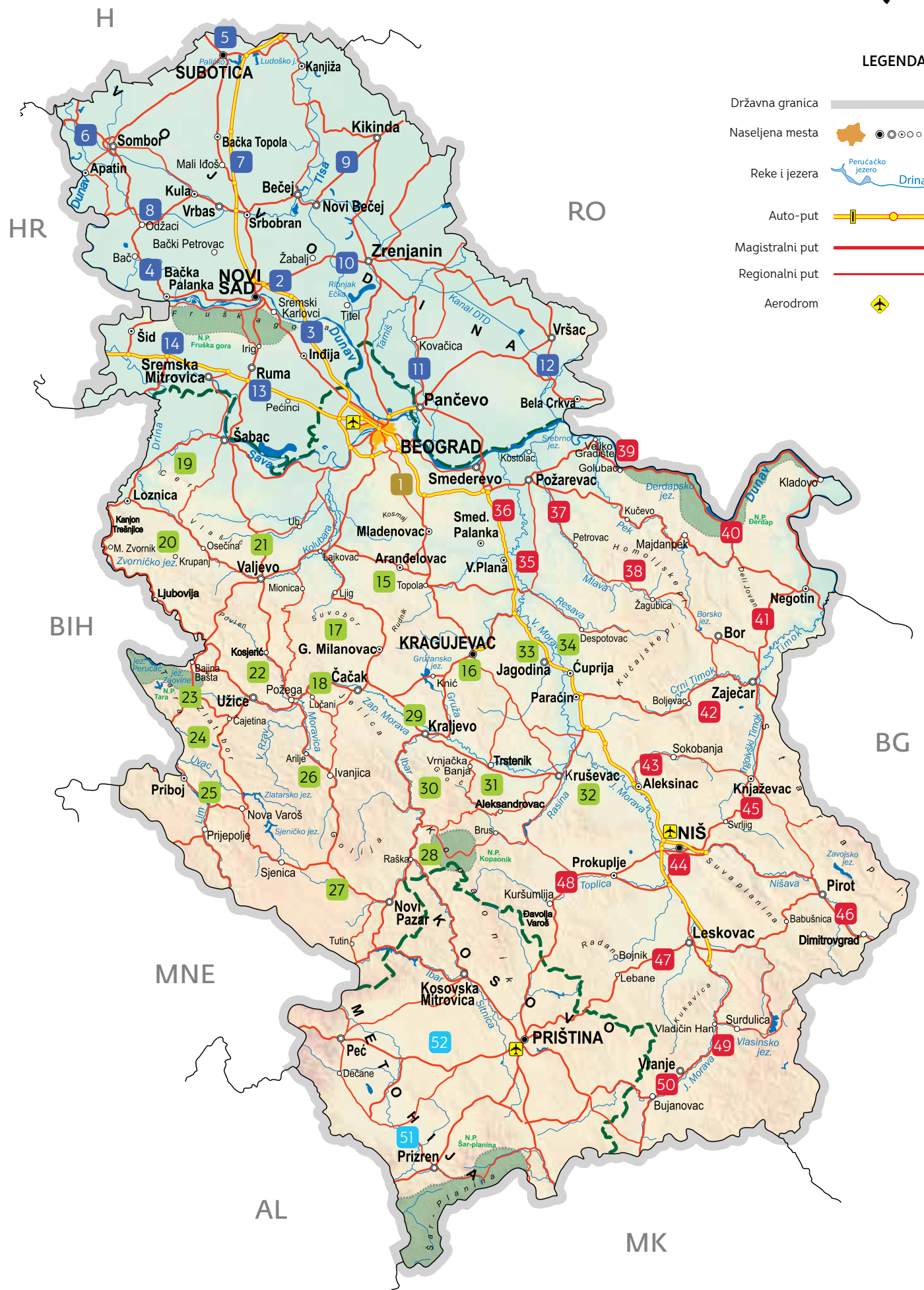

**TURISTIČKA
ORGANIZACIJA
SRBIJE**

www.srbija.travel

SADRŽAJ

BEOGRADSKA REGIJA

1. BEOGRAD 2, 3

VOJVODINA

2. NOVI SAD 4, 5

3. SREMSKI KARLOVCI, INĐIJA 6

4. BAČ, BAČKI PETROVAC, BAČKA PALANKA 7

5. SUBOTICA, KANJIŽA, SENTA 8

6. SOMBOR, APATIN 9

7. BAČKA TOPOLA, MALI IDOŠ, SRBOBRAN 10

8. VRBAS, KULA, ODŽACI 11

9. KIKINDA, BEČEJ, NOVI BEČEJ 12

10. ZRENJANIN, TITEL, ŽABALJ 13

11. PANČEVO, KOVAČICA 14

12. VRŠAC, BELA CRKVA 15

13. IRIG, RUMA, PEĆINCI 16

14. SREMSKA MITROVICA, ŠID 17

ZAPADNA I CENTRALNA SRBIJA

15. ARANĐELOVAC, TOPOLA 18

16. KRAGUJEVAC, KNIĆ 19

17. GORNJI MILANOVAC, LJIG 20

18. ČAČAK, LUČANI 21

19. ŠABAC, LOZNICA 22

20. LJUBOVIJA, MALI ZVORNIK, KRUPANJ 23

21. VALJEVO, MIONICA, OSEČINA 24

22. UŽICE, POŽEGA, KOSJERIĆ 25

23. BAJINA BAŠTA 26

24. ZLATIBOR 27

25. PRIJEPOLJE, PRIBOJ, NOVA VAROŠ 28

26. IVANJICA, ARILJE 29

27. NOVI PAZAR, SJENICA 30

28. RAŠKA, BRUS 31

29. KRALJEVO 32

30. VRNJAČKA BANJA 33

31. TRSTENIK, ALEKSANDROVAC 34

32. KRUŠEVAC 35

33. JAGODINA, ĆUPRIJA 36

34. PARAĆIN, DESPOTOVAC 37

ISTOČNA I JUGOISTOČNA SRBIJA

35. VELIKA PLANA, SVILAJNAC 38

36. SMEDEREVO, SMEDEREVSKA PALANKA 39

37. POŽAREVAC, PETROVAC NA MLAVI 40

38. KUČEVO, ŽAGUBICA 41

39. VELIKO GRADIŠTE, GOLUBAC 42

40. MAJDANPEK, KLADOVO 43

41. BOR, NEGOTIN 44

42. ZAJEČAR, BOLJEVAC 45

43. SOKOBANJA, ALEKSINAC 46

44. NIŠ 47

45. KNJAŽEVAC, SVRLJIG 48

46. PIROT, BABUŠNICA, DIMITROVGRAD 49

47. LESKOVAC, BOJNIK, LEBANE, MEDVEĐA 50

48. KURŠUMLIJA, PROKUPLJE 51

49. VLADIČIN HAN, SURDULICA, BOSILEGRAD 52

50. VRANJE, BUJANOVAC 53

KOSOVO I METOHIJA

51. PRIZREN 54

52. PEĆ, DEČANI, PRIZREN, GRAČANICA, KOSOVSKA MITROVICA 55

KORISNE INFORMACIJE

KORISNE INFORMACIJE 56

ZAVODLJIVI METROPOLIS

NEODOLJIVI URBANI MAGNET

Most na Adi

Glavni grad Srbije kaplja je između Istoka i Zapada. On je topionica raznolikih kultura koja je proizvela jedan osobit duh otvorenosti i kosmopolitizma. Jedinstveni pečat daju mu dve velike reke – Sava i Dunav, obilje kulturnih dešavanja i mesta za izlazak. Grad ima mnogo zanimljivih ambijenata i sadrži čitavu riznicu lepota u muzejima, crkvama, ulicama, parkovima... Uzbudljiv i dinamičan, Beograd je snažan i neodoljivi urbani magnet.

DESET ATRAKCIJA

Prapočetak belog grada

Beogradska tvrđava i park Kalemegdan muzej su istorije grada na otvorenom. Unutar utvrđenja postoji mnoštvo spomenika koji svedoče o razvoju grada od antičkog do savremenog doba. U Gornjem gradu nalaze se: statua Pobednik – simbol grada, Vojni muzej, Rimski bunar, Crkva Ružica, Crkva Sv. Petke, Sahat- kula... U Donjem gradu vredno je posetiti postavku u kuli Nebojši, te Beo-zoo vrt.

Ulica plemenitog kneza

Pešačka zona i trgovački centar – Knez Mihailova ulica i Trg republike su među arhitektonski najvrednijim i najživljim delovima grada. Spomenik knezu Mihailu i palata Srpske akademije nauka i umetnosti dva su najupečatljivija obeležja najužeg centra. Tu su i zdanja Narodnog pozorišta i Narodnog muzeja. U toj zoni nalaze se Etnografski muzej, Konak kneginje Ljubice, Muzej Srpske pravoslavne crkve, Muzej Zepter, Muzej primenjene umetnosti, Galerija fresaka, te mnoge druge institucije kulture.

Boemski kvart

Postoji krilatica koja kaže: „Ko nije bio u Skadarliji, nije ni bio u Beogradu.“ U toj staroj, kaldromom popločanoj ulici nalaze se znamenite kafane: Tri šešira, Dva jelena, Ima dana, Šešir moj... One neguju tradiciju veselog provoda uz starogradsku muziku i ukuse nacionalne kuhinje. Simbol kvarta su gospodski štap, karanfili i žirado šešir.

Život na Savi i Dunavu

Posebno blago je priobalje grada: splavovi, klubovi, zelenilo... Pružaju jedinstven doživljaj metropole na vodi. Kej na Ušću, Zemunski kej i Savsko pristanište samo su deo prostora na obalama koji nude različite sadržaje: turističko razgledanje grada sa reka, izlaske na splavove, vožnju biciklom, šetnje s pogledom na mostove...

Terazije, Hotel Moskva, „Beogradanka“, Trg Slavija, Hram Sv. Save

Skadarlija

Beogradska tvrđava, 2-18. vek, Ušće Save u Dunav

Hram Svetog Save

Jedan od najvećih pravoslavnih hramova na svetu izgrađen je na prostoranom Vračarskom platou, na mestu gde su krajem 16. veka Turci spalili mošti Svetog Save – prvog srpskog arhiepiskopa i velikana nacionalne istorije. Hram ima tri galerije za horove i može da primi oko deset hiljada ljudi.

Stari Zemun

Nekada na samoj granici dva carstva, Zemun i danas odiše atmosferom Austrougarske carevine. Simbol tog posebnog grada je kula Gardoš s panoramskim pogledom na Dunav. Turistički obilazak vrednih zdanja uključuje i šetnju živopisnom uređenom obalom Dunava. Još jedan biser Zemuna je peščana plaža Lido na Velikom ratnom ostrvu, koje je zaštićeno prirodno dobro Beograda.

Dvorski kompleks

Kraljevski i Beli dvor svedoče o istoriji i rafiniranom umetničkom ukusu srpske dinastije Karadžević. U Kraljevskom dvoru, reprezentativnoj vili srpsko-vizantijskog stila, danas živi prestolonaslednik Aleksandar II sa porodicom.

Topčiderski park

Dvorski park, dvorska crkva i orijentalni konak velikog srpskog vladara Miloša Obrenovića pričaju o istoriji oslobađanja Srbije od Turaka. Znamenitost parka je veličanstven stari platan.

Ada Ciganlija

Ada Ciganlija

Beogradsko more – prelepo rečno jezero okruženo šumom, sa nizom kafea, restorana, biciklističkih staza i sportskih terena najlepša je rekreativna zona grada. Sa Ade se pruža pogled na novoizgrađeni most na Savi – svetsko graditeljsko čudo i novi simbol grada.

Avala

Avalski toranj na istoimenoj planini još jedan je od simbola grada koji svedoči o moći Beograda da se izdigne iz pepela. Srušen u bombardovanju koje je preuzeo Nato 1999. godine, toranj je iznova podignut. Sa vidikovca na vrhu pruža se upečatljiv panoramski pogled. Na Avali se nalazi i monumentalni Spomenik neznanom junaku.

ZANIMLJIVOSTI

Pamćenje sveta

Na Uneskovoj listi nematerijalnog kulturnog nasleđa upisan je Arhiv Nikole Tesle, genijalnog naučnika koji je „osvetlio planetu“. Arhivska grada i drugi vredni eksponati iz naučnikove zaostavštine čuvaju se u Muzeju Nikole Tesle. Još jedna dragocenost sa ove liste je jedinstveno ilustrovana i najstarija ćirilčna rukopisna knjiga – Miroslavljevo jevanđelje (12. vek), koja se čuva u Narodnom muzeju u Beogradu.

Osmi milenijum Vinče

Jedno od najsvetlijih poglavlja evropske praistorije ispisano je na svega petnaestak kilometara od Beograda – u današnjem naselju Vinča. Nalazi sa ovog lokaliteta toliko su značajni da je cela kultura poznog neolita Jugoistočne Evrope po njoj dobila ime – vinčanska kultura.

Zabava i gastronomija

Čuveni hroničar duha grada Momo Kapor nazvao je Beograd ni-skobudžetnim Njujorkom. Gastronomska ponuda obuhvata kuhinje svih meridijana, a grad je poznat kao „krunisana“ prestonica zabave.

INFO

TO Beograda

www.travel-belgrade.com

Muzeji i sakralno nasleđe

Sadržajna uputstva za obilazak muzeja i sakralnog nasleđa nalaze se na adresi:

www.tob.rs/sr-lat/see

Najzanimljiviji događaji

Bogata ponuda kulturnih, sportskih, zabavnih i turističkih događaja i festivala objavljuje se na adresi:

www.tob.rs/sr-lat/events_list

Knez Mihailova ulica

NEGOVANI VRT KULTURA

SUSRET RAZLIČITOSTI

Petrovaradinska tvrđava, 17. vek

U srpskom jeziku sinonimi za reč *sâd* su: vrt, bašta i cvetna leja. Jedan od prvih utisaka koji grad ostavlja je slika negovane lepote. Njegovu arhitekturu i duh oblikovale su mnoge nacije. Ležeran, okružen plodnom ravnicom, Fruškom gorom i Dunavom, glavni grad Vojvodine je biser među gradovima Srbije. Nosi nazive Srpska Atina, Gibraltar na Dunavu i svetska prestonica mladih poklonika EXIT festivala.

DESET ATRAKCIJA

Kraljica baroka

Petrovaradinska tvrđava, sa svojom monumentalnom arhitekturom, podzemnim galerijama i čudesnim lavirintima, jedan je od simbola grada. Sa platoa Sahat-kule pruža se panoramski pogled na Novi Sad i Dunav. Unutar kompleksa nalaze se Muzej grada, Planetarijum, i niz umetničkih ateljea.

Petrovaradinski gradić

Podgrađe Tvrđave, sa uskim ulicama i baroknim zdanjima, posebna je ambijentalna celina. Među znamenitostima nalaze se: Samostan Sv. Jurja, Beogradska kapija, Crkva Sv. Petra i Pavla, Magistrat, Vojna bolnica, rodna kuća Bana Jelačića...

Trg slobode

Centrom grada dominiraju zdanje Gradske kuće, katolička Katedrala Imena Marijinog i monumentalni spomenik Svetozaru Miletiću. Uz Katedralu, u prostoru porte nalazi se vredno zdanje „Plava banija“ i Kulturni centar grada.

Zona Čika Jove Zmaja

Zmaj Jovina i Dunavska ulica, sa kućama i palatama raznobojnih fasada, mrežom bočnih ulica i pasaža, najslikovitiji je deo pešačke zone grada. Tu se nalazi raskošan Vladičanski dvor, Saborna crkva Sv. Đorđa i Zmaj Jovina gimnazija. Na Dunavsku ulicu nadovezuje se zeleno ostrvo grada – Dunavski park. Na samom obodu parka je izvanredna izložbena postavka Muzeja Vojvodine, a u blizini su i Muzej savremene umetnosti i Stalna prirodnjačka izložba.

Crkva Imena Marijinog

Trg slobode

Trg Marije Trandafil

Na trgu koji nosi ime velike dobrotvorke Marije Popović Trandafil nalazi se njena zadužbina, u kojoj je danas sedište Matice srpske, slavne i najstarije srpske ustanove kulture. U Matičinom fondu čuva se tri miliona knjiga, rukopisa, letopisa, zbornika... i izvanredna kolekcija portreta znamenitih građana, među kojima i portret Marije Trandafil. U neposrednoj blizini su Nikolajevska i čuvena Almaška crkva.

Trg galerija

Na malom trgu, jedan pored drugog, stoje tri dragulja grada: Galerija Matice srpske, Spomen-zbirka Pavla Beljanskog i Poklon-zbirka Rajka Mamuzića. U Galeriji Matice srpske prikazana je nacionalna umetnost od 16. do 20 veka. Pavle Beljanski, diplomata i strastveni kolekcionar, poklonio je svome narodu jednu od najznačajnijih zbirki srpskog slikarstva prve polovine 20. veka, a kolekcionar Rajko Mamuzić dela prve posleratne generacije stvaralaca.

Jevrejska ulica

Velelepna Sinagoga podseća na brojnu jevrejsku zajednicu, koja je tragično postradala u Drugom svetskom ratu. Danas je Sinagoga elitna gradska koncertna dvorana. Postoje posebni turistički programi upoznavanja s bogatom baštinom novosadskih Jevreja. Novo zdanje Srpskog narodnog pozorišta je u Jevrejskoj ulici. Danas je to Pozorišni trg.

Ulica Laze Telečkog

Sinonim za dobar provod je ulica kafea i klubova, koja nosi ime po velikanu srpskog glumišta Lazi Telečkom. Popularna L. T. zona mesto je okupljanja i noćnog života grada.

Dunavski biseri

Ponos grada je Štrand, uređena peščana plaža s pogledom na Most slobode. Naspram plaže nalazi se zelena oaza Ribarsko ostrvo – centar ljubitelja ribolova i nautike. Urbanizovani deo obale je kej s pogledom na Tvrđavu. Na keju, na mestu masovnog streljanja u Drugom svetskom ratu, podignut je spomenik „Porodica“, jedan od simbola grada.

Blaga Fruške Gore

Nacionalni park Fruška gora omiljeno je gradsko izletišta. Iako se većina fruškogorskih manastira nalazi na teritoriji drugih opština, Novi Sad je centar ponude turističkih obilazaka „Severne Svete Gore“. Na severnim padinama Nacionalnog parka vredno je posetiti obližnje manastire Beočin i Rakovac, te manastir na teritoriji grada – Kovilj.

BAČKI RUČAK – GASTRONOMSKE PREPORUKE

Uz široku ponudu internacionalnih menija, gastronomska „priča“ bačkog podneblja vezana je za dunavske čarde i salaše. Na čardama se pripremaju rečna riba i riblje čorbe. Na salašima se poštuju spori ritam bačkog ručka. Na meniju je, za početak, rakija od dunje, potom slede supa i rindflajš sa sosom, pa glavno jelo, i na kraju štrudla s makom, knedle, pite bundevare... Tu su i jela od čuvenog futoškog kupusa. Uz sve ide širok izbor vina Fruškogorskog vinogorja.

NAJZANIMLJIVIJ I DOGAĐAJ I

- Novosadske muzičke svečanosti – Nomus, april
- Sterijino pozorje, maj–jun, Srpsko narodno pozorište
- Muzički festival EXIT, jul, Petrovaradinska tvrđava
- Cinema City– Međunarodni filmski festival, avgust–septembar
- Internacionalni festival uličnih svirača – IFUS, septembar
- Futoška kupusijada, novembar, Futog

INFO

TO grada Novog Sada

www.novisad.travel

3. SREMSKI KARLOVCI, INDIJA

SLAVNO KULTURNO SREDIŠTE

VINOGORJA NA OBALAMA DUNAVA

RAZGLEĐANJE

- Patrijaršijski dvor i Saborna crkva
- Karlovačka gimnazija, najstarija u Srbiji
- Česma „Četiri lava“ i Kapela mira
- Muzej pčelarstva „Živanović“
- Urbano jezgro i pešačka zona Indije

SPECIJALITETI KRAJA

- Čaša bermeta ili rizlinga
- Kuglof, bela kafa i med
- Riblji specijaliteti na dunavskim čardama

Put vina Fruška Gora

AKTIVNI ODMOR I OPUŠTANJE

- Plovidba Dunavom od Čortanovaca do ušća Tise
- Istraživanje vinskih puteva Fruške gore
- Obilazak dunavskih čardi i salaša
- Vožnja biciklom rutom Eurovelo 6
- Pešačenje ili džip-tura po Fruškoj gori

NAJZANIMLJIVIJI DOGAĐAJI

- Karlovačka berba grožđa, septembar-oktobar
- Zlatni kotlić, avgust, Beška
- Dani vojvođansko - bavarske kulture - Beška Fest, septembar

ZANIMLJIVOSTI

Elegični romantičar

Rano preminuli pesnik Branko Radičević, velikan srpske poezije, sahranjen je na Stražilovu, danas omiljenom turističkom izletištu. Svake jeseni Brankov grob i spomenik pohode učesnici pesničkih susreta „Brankovo kolo“.

Vino s Titanika

Bermet, desertno vino spravljeno s lekovitim travama, zaštitni je znak Karlovaca. Bečki dvor je karlovačke vinogradare zbog kvaliteta ovdašnjih vina oslobađao vojne obaveze. Bermet se nalazio i na vinskoj karti zlosrećnog Titanika.

Gutljaj sudbine

Legenda kaže da će se onaj ko se napoji vodom sa česme „Četiri lava“ vratiti u Karlovce i tu se venčati.

Putovanje u prošlost

Etno-kuća u Maradiku stara je oko 150 godina. Posetioци će se razgledajući autentičnu etno-zbirku upoznati sa životom u tom delu Srema.

Spomenik Branku Radičeviću, Stražilovo, Fruška Gora

INFO

Sremski Karlovci
www.karlovci.org.rs

TO Indija
www.indjija-tourism.com

Sremski Karlovci

4. BAČ, BAČKI PETROVAC, BAČKA PALANKA

SVET ČIPKASTIH SUKANJA I KUĆA DVORCI I PARKOVI U POLJIMA HMELJA

Turdava Bač, 14. vek

RAZGLEDANJE

- Tvrđava Bač
- Franjevački samostan
- Manastir Bođani
- Dvorac i Poljoprivredni muzej, Kulpin
- Dvorac i park Dunderški, Čelarevo
- Zavičajna kuća, Bački Petrovac

SPECIJALITETI KRAJA

- Riblji specijaliteti bačkih čardi
- Kulen s kompotom od višanja
- Čaša kulpinskog vina

AKTIVNI ODMOR I OPUŠTANJE

- Vožnja biciklom rutom Eurovelo 6 i lokalnim stazama
- Vikend u Aqua parku Petrolend
- Vožnja čamcima po kanalima i rekama
- Jahanje i lov na fazane u Karađorđevu
- Radionice starih zanata u Didinoj kući i centru Ahoj

NAJZANIMLJIVIJI DOGAĐAJI

- Festival kulena, maj, Bački Petrovac
- Međunarodni festival svadbenih običaja, jul, Kulpin

Kulen, Bački Petrovac

ZANIMLJIVOSTI

Vodeni grad

Najveća regija Vojvodine nosi ime po tvrđavi u Baču. Nekada moćno utvrđenje nalazilo se u meandru reke Mostonge. Taj „vodeni grad“ izgradio je ugarski kralj Karlo Robert (14. vek). U tom razdoblju Bač je bio snažno vojno, kulturno i crkveno sedište.

Stratimirovići i Dunderški

Dvor u Kulpinu pripadao je čuvenoj plemićkoj porodici Stratimirović. Njihovo imanje kasnije prelazi u posed Dunderških. Danas je dvorac izložbena galerija, a u ekonomatu se nalazi Muzej poljoprivrede. Dunderški su posedovali i dvorac u obližnjem Čelarevu. Jedna od najlepših srpskih ljubavnih pesama Santa Marija della Salute inspirisana je susretom u tom dvorcu.

Zmajeva vatra i metle

Zbog žestoke ljutine bački kulen se naziva i „zmajeva kobasica“. Tajna receptura prenošena je s kolena na koleno, a nedavno je zaštićena pečatom geografskog porekla. Petrovčani su evropski poznati proizvođači metli. Dame koje posete izložbu metli u Muzeju poljoprivrede mogu dobiti sertifikat da nisu veštice.

INFO

TO Bač

www.turizambac.com

TO Bački Petrovac

www.turizambackipetrovac.com

TO Bačka Palanka

www.toobap.rs

SECESIJA I SALAŠI

ŽIVOPISNA MEŠAVINA NARODA I KULTURA

Gradiska kuća, Subotica

RAZGLEĐANJE

- Simbol Subotice – Gradiska kuća u stilu secesije
- Velelepna sinagoga i palata Rajhl
- Simbol Palića – Park i Vodotoranj
- Paličko jezero i Zoo vrt
- Gradiska kuća i Vatrogasni dom u Senti
- Kuća starih zanata u Senti

SPECIJALITETI KRAJA

- Specijaliteti etno-salaša i čardi
- Vina sa peska i voćne rakije
- Teleći, ovčiji ili pevec perkel

Paličko jezero

AKTIVNI ODMOR I OPUŠTANJE

- Sportovi na vodi i vožnja biciklom po Paliću
- Ekološka tura na jezeru Ludaš
- Jahanje lipicanera u ergeli Kelebija
- Wellness program u banji Kanjiža
- Obilazak vinskih podruma i salaša

NAJZANIMLJIVIJI DOGAĐAJI

- Festival evropskog filma, jul, Palić
- Svetkovina završetka žetve „Dužijanča“, kraj avgusta, Subotica

ZANIMLJIVOSTI

Reka koja cveta

Svakog juna Tisu prekriju oblaci beličastih leptirića. Tiski cvet je prastara i retka vrsta rečnog leptira, koji svoj kratki „svadbeni let“ provodi lepršajući tik iznad reke. U tom neobičnom fenomenu može se uživati sa šetališta Tiski cvet na izlazu iz Kanjiže.

Grandiozna Senčanska bitka

U sklopu tornja gradske kuće u Senti, u znak sećanja na presudnu bitku između Osmanlijskog carstva i Habzburške monarhije (1697) posetioci mogu da pogledaju maketu koja prikazuje Senčansku bitku sa 2.000 figura.

Čudotvorni bunar

Banja Kanjiža nastala je zahvaljujući pastirima koji su, kopajući bunar, slučajno otkrili vrelu lekovitu vodu. Ta banja je danas moderan centar za rehabilitaciju i rekreaciju.

Cvetni salaš, Palić

INFO

TO Subotica

www.visitsubotica.rs

TO Kanjiža

www.visitkanjiza.rs

TO Senta

www.sentainfo.org

6. SOMBOR I APATIN

SLIKARI, FIJAKERISTI I ALASI

RAVANGRAD I NAUČIČKA LUKA DUNAVA

RAZGLEDANJE

- Simbol Sombora - Gradska kuća
- Trg Sv. Trojstva i zelene aleje grada
- Monumentalno ulje na platnu „Bitka kod Sente“
- Galerije Milana Konjovića i Save Stojkova
- Ateljei somborskih slikara u Pašinoj kuli
- Zgrada najstarije pivare Srbije u Apatinu

SPECIJALITETI KRAJA

- Somborski sir u kačici
- Alaski i riblji kotlić
- Krigla Apatinskog piva

Županija, Sombor

AKTIVNI ODMOR I OPUŠTANJE

- Somborski „krug“ fijakerom i muzika tamburaša
- Obilazak somborskih salaša i dunavskih čardi
- Lov i ribolov u ritovima Gornjeg Podunavlja
- Eko safari i posmatranje ptica
- Nautički turizam
- Odmor i rekreacija u banji Junaković

NAJZANIMLJIVIJI DOGAĐAJI

- Apatinske ribarske večeri, jul
- TID-kajakaška regata, marina Apatin, jul
- Ravangrad Wine Fest, decembar

ZANIMLJIVOSTI

Sombor viđen očima ptice

Crtež grada iz ptičije perspektive je remek delo arhitekta Brani-slava Jovina. U „više od milion poteza rapidografom“ Jovin je verno predstavio oko 15.000 zgrada i guste gradske drvorede. Izložen je u zgradi Županije.

Tkačnica damasta i brodska prevodnica

Tkačnica svilenog damasta u Bezdanu je kulturno dobro pod zaštitom države i jedina je u Srbiji. Vredna pažnje je i brodska prevodnica kod Bezdana (1856), projekat Ferenc Mihalika koji je prvi put u Evropi koristio beton za izgradnju objekata na vodi. Impresivna je i nova Međunarodna marina i pristan za belu flotu u Apatinu.

Orao belorepan i crna roda

Specijalni rezervat prirode Gornje Podunavlje je "ostrvo" očuvane prirode. U njemu živi orao belorepan -najveći u Evropi i retka crna roda. Čitavo područje sa preko 280 vrsta ptica je idealno za ljubitelje prirode i birdwatchere.

INFO

TO Sombor

www.visitsombor.org.rs

TO Apatin

www.apatin.org.rs

Žito, Milan Konjović, 1938, detalj, Galerija „Milan Konjović“, Sombor

PLEMIĆI I KOVAČI

RAVNICA U MREŽI REKA I JEZERA

Zobnatica

RAZGLEDANJE

- Kaštel Pala Kraja – danas Gradski muzej, Bačka Topola
- Grandiozna katedrala Device Marije, Bačka Topola
- Zavičajna „panonska“ kuća, Bačka Topola
- Kolarsko-kovačka radionica i Muzej mlinarstva
- Crkva Sv. Bogojavljenja, Srbobran
- Crkva Uzvišenja svetog Krsta, Srbobran

SPECIJALITETI KRAJA

- Turijska kobasica
- Rakijska višnjevača i fektička vina
- Specijaliteti od divljači

AKTIVNI ODMOR I OPUŠTANJE

- Jahanje u Zobnatici
- Poseta autohtonim salašima u ataru Srbobrana
- Edukativni sadržaji salaša Katai u Malom Idošu
- Lov na zečeve, fazane i divljač u bogatim lovištima
- Sportski ribolov

NAJZANIMLJIVIJI DOGAĐAJI

- Kobasicijada, februar, Turija
- Domboš Fest, jul, Mali Idoš
- Zobnatičke konjičke igre, septembar

Salaš Katai, Mali Idoš

ZANIMLJIVOSTI

Muzej konjarstva

Ergela u Zobnatici ima tradiciju dužu od dva veka. U sklopu kompleksa nalazi se jedinstvena postavka Muzeja konjarstva i konjičkog sporta u enterijeru oblika kopita. Zobnatica ima i moderan hipodrom.

Plemićko srce

U baroknom Kaštelu barona Pala danas se nalazi Zavičajni muzej Bačke Topole. Na njegovom imanju sagrađena je impozantna katedrala, druga po visini u Evropi. Baron je kao artiljerijski general poginuo u Pešti, a njegovo srce je s bojišta doneto u srebrnoj kutiji i sahranjeno u Katedrali.

Grofovsko imanje

Dvorac „Panonija“ kod Bajše (1846) izgradio je grof Arpad Falcione. Danas je to muzej sa autentičnim stilskim nameštajem. Zdanje je okruženo velikim negovanim parkom.

Srbobran

INFO

TO Bačka Topola
www.backatopola.org.rs

TO Mali Idoš
www.tourism-mi.org.rs

Centar za sport i turizam Srbobran
www.cst.org.rs

8. VRBAS, KULA, ODŽACI

INDUSTRIJSKI USPON 19. VEKA

KUDELJA, ŠEŠIRI I GRANDIOZNI KANAL

RAZGLEDANJE

- Simbol Vrbasa – Evangelistička i Reformatorska crkva
- Etno kuća – „Bapina baza“
- Crkva Vavedenje Presvete Bogorodice i kapela "Vodica"
- Stare vile industrijalaca
- Neolitska Crvenokosa boginja, arheološka zbirka Odžaci
- Fabrika kanapa i užarije, Odžaci
- Prevodnica i mlin u Malom Staparuu

Crvenokosa boginja, Starčevačka kultura, 6300–5300 p.n.e.

SPECIJALITETI KRAJA

- Pileći i riblji paprikaš
- Riblji kotlić u Savinom Selu
- Rusinski specijaliteti u Ruskom Krsturu

AKTIVNI ODMOR I OPUŠTANJE

- Nautički turizam na Dunavu i kanalima
- Vožnja biciklističkom trasom EuroVelo 6
- Lov na zečeve i divlje svinje
- Sportski ribolov na kanalima Odžaka

INFO

Opština Vrbasa

www.turizamurbas.com

Opština Kula

www.kula.rs

TO Odžaci

www.turizamodzaci.rs

Lalić, Odžaci

ZANIMLJIVOSTI

Plemeniti vizionar

U centru Vrbasa podignut je spomenik Jožefu Kišu, „plemenitom Mađaru“ i graditelju Velikog bačkog kanala (18. vek). Bio je to ogroman graditeljski poduhvat, koji je močvare pretvorio u plodne oranice. Kanal je kopan ručno i dug je 118 kilometara.

Prestonica kudelje

Istorija Odžaka nepotpuna je bez pomena kudelje. Inicijator njenog uzgoja bio je baron Kotman (18. vek). U jednom izveštaju on obavestava Beč kako je ovdašnja konoplja izuzetna. Nedugo potom Odžaci su postali prestonica kudelje, a njenu slavu pronela je i britanska mornarica.

Pupčana vrpca Bačke

Jegrička je rečica duga 64 kilometra. Uz njene obale prostire se Park prirode, koji obuhvata Bačku Palanku, Vrbasa, Temerin i Zabalj. Njene obale poznate su po „tepisima“ belih lokvanja. Jedna od istaknutih tačaka je Vetrenjača u Ravnom Selu, okružena botaničkim vrtom.

Grad zanata i šećera

U Kuli su još početkom 19. veka postojali cehovi krojača, obućara, tkača... Varošica je dugo bila poznata po fabrici šešira, a najdužu tradiciju ima fabrika šećera.

Tamburica fest, Deronje

PEČAT TEREZIJANSKE EPOHE

ŽITO, GLINA I OBALE TISE

Dvorac Fantast, Bečej

RAZGLEĐANJE

- Gradsko jezgro i Gradska kuća, Kikinda
- Arheološka zbirka i muzej u zdanju Kurije
- Crkva Sv. Nikole sa sunčanim satom
- Mlin na konjski pogon – Stara Suvača
- Zdanja bečejskog trga Pogača i Vetrenjača
- Ajfelova prevodnica u Novom Bečeju

SPECIJALITETI KRAJA

- Beli hleb, peciva i štrudle
- Banatski „spori fruštuk“
- Guščiji specijaliteti i pileći paprikaš

AKTIVNI ODMOR I OPUŠTANJE

- Vikend u dvorcu „Fantast“ i jahanje
- Vožnja čamcima s bečejskog keja na Tisi
- Birdwatching na Pašnjacima velike droplje i Slanom Kopovu
- Vikend na Arači kraj Benediktinske opatije
- Poseta etno-domaćinstvima i zavičajnim zbirkama

NAJZANIMLJIVIJI DOGAĐAJI

- Dani ludaje, oktobar, Kikinda
- Velikogospojinski dani, avgust, Novi Bečej
- Tucanje uskršnjim jajima, Mokrin
- Svetsko prvenstvo u borbi guskova, februar, Mokrin

Dani ludaje, Kikinda

ZANIMLJIVOSTI

Dvorac iz mašte

Bogdan Dunderski, veleposednik, boem i ljubitelj konja, ostvario je svoje snove sagradivši zdanje iz bajki. Drugovao je sa poznatim slikarom Urošem Predićem, koji je oslikao vredan ikonostas dvorske kapele. Danas je to luksuzni hotel „Fantast“, koji ima ergelu.

Mamut Kika

U glinokopu fabrike crepa pronađen je ogroman skelet mamuta, stariji od 500.000 godina. Kikindski mamut nazvan Kika predstavlja jedinstvenu turističku atrakciju. Replika u prirodnoj veličini postavljena je u dvorištu muzeja.

Hleбно brašno i glina

Arhivi svedoče da je bečki dvor koristio isključivo kikindsko brašno. Etiketa „Danfila“ iz 1885. godine ima pet zlatnih medalja sa svetskih sajmova. Izvanredna glina „dovela“ je u Kikindu Internacionalni vajarski simpozijum „Terra“. Danas postoji zbirka veća od 1.500 skulptura u terakoti.

Mamut, Narodni muzej, Kikinda

INFO

TO Kikinda

www.kikinda-turizam.rs

TO Bečej

www.tobecej.com

Opština Novi Bečej

www.novibecej.rs

10. ZRENJANIN, TITEL, ŽABALJ

OTMENOST I SNAGA LEPOTE URBANOG KONTINUITETA

RAZGLEDANJE

- Gradska kuća i Gradska bašta
- Katedrala Sv. Ivana Nepomuka
- Zdanje i postavka Narodnog muzeja Zrenjanin
- Pešačka zona, gradske palate i mostovi na Begeju
- Crkva Sv. Nikole u Žablju

SPECIJALITETI KRAJA

- Krigla ili čaša piva
- Slatki zalogaji: gomboce i šnenokle
- Banatski „spori“ ručak uz tamburaše

Gradska kuća, Zrenjanin

AKTIVNI ODMOR I OPUŠTANJE

- Vikend u lovačkom dvorcu „Kaštel Ečka“
- Wellnes program i šetnja šumom u banji Rusanda
- Eko-safari u rezervatu „Stari Begej – Carska bara“
- Obilazak etno-kompleksa „Tiganjica“
- Vrhunski golf na terenima u Žablju
- Sportski ribolov i veslanje na Staroj Tisi

NAJZANIMLJIVIJI DOGAĐAJ

- Dani piva, avgust, Zrenjanin

ZANIMLJIVOSTI

Reka koja je oblikovala grad

Zrenjanin, nekada Bečkerek, grad je izuzetne urbanističke zamisli: krivudavi meandri Begeja bili su osnova za formiranje gradskih ulica. Staro jezgro i pešačku zonu čini skup atraktivnih zdanja, podignutih većinom tokom 19. i početkom prošlog veka.

Pivo u venama

Sebastijan Krajcezen, pivar iz Bavarske, otvorio je prvu radionicu za proizvodnju piva u Bečkereku 1745. godine. Od tada se život pivare prožima sa životom grada.

Franc List u Ečki

Uz veliku pompu, Lazar Agošton je 1820. godine otvorio svoj lovački dvorac. Na balu priređenom za aristokratiju Beča i Pešte svirao je Franc List, tada „čudo od deteta“. U Kaštel su da love dolazili ugarski i srpski prestolonaslednici. Danas je lovački dvorac ekskluzivni hotel.

Kaštel, Ečka

INFO

TC Zrenjanin

www.visitzrenjanin.com

TO Žabalj

www.zabalj-tourism.org

JP Titelski breg

www.titelskibreg.com

Golf, Žabalj

INDUSTRIJSKI DIV I UMETNOST NAIVE

PEJZAŽ TORNJEVA I SLIKARI RAVNICE

Tamiš, Pančevo

RAZGLEĐANJE

- Staro gradsko jezgro
- Manastir i crkva Sv. Karla Boromejskog
- Crkva i riznica Sv. Preobraženja
- Manastir Vojlovica
- Galerije i ateljei naivnog slikarstva, Kovačica
- Rodna kuća Mihajla Pupina, Idvor

SPECIJALITETI KRAJA

- Riblji specijaliteti na Tamiškom keju
- Specijaliteti slovačke kuhinje
- Banatska slanina i šunka

AKTIVNI ODMOR I OPUŠTANJE

- Plovidba kanuima i čamcima po Tamišu
- Vožnja biciklom stazama pored reke
- Sportski ribolov na Debeljačkim jezerima
- Jahanje u centru „Sto topola“ u Crepaji

NAJZANIMLJIVIJI DOGAĐAJI

- Pančevački karneval, jun
- Kovački oktobar

Pančevački kej

ZANIMLJIVOSTI

Darežljivi velikan

Veliki industrijalac i dobrotvor Đorđe Vajfert u životu se čvrsto držao načela: „Trebalo bi se opet steklo.“ U svom rodnom Pančevu izgradio je Aninu crkvu i zgradu na katoličkom groblju. Deo vrednog industrijskog nasleđa grada je pivara Vajfert, Crveni magacin, te dva svetionika na ušću Tamiša u Dunav.

Starčevačka kultura

Nalazi s lokaliteta „Starčevo Grad“ toliko su značajni da je čitava kultura starijeg neolita na Centralnom Balkanu nazvana „starčevačka“. Njena posebna odlika je keramika slikana belom, crnom i crvenom bojom.

Metropola naive

Kovačica je malo slovačko mesto s međunarodnom slavom. Rodonačelnici naivnog slikarstva Paluška i Sokol, a potom Halupova, Jona i drugi, stvorili su posebnu estetiku koja je zadivila svet. Vredno je obići i radionicu graditelja violina i galeriju naive u obližnjem rumunskom selu Uzdin.

Sa pašnjaka do naučenjaka

Fizičar svetskog glasa Mihajlo Pupin rođen je u Idvoru. Muzejski kompleks njemu posvećen sastoji se od tri celine: muzeja, rodne kuće i zadužbine.

Galerija naive umetnosti u Kovačici

INFO

Opština Pančevo
www.pancevo.info

TO Kovačica
www.took.org.rs

BAROK I VINO

LEPE VAROŠI LAGANOG RITMA

Vršački triptih, Paja Jovanović, 1896, detalj

RAZGLEDANJE

- Glavni trg i pešačka zona
- Episkopska rezidencija „Vladičanski dvor“
- Katedrala Svetog Gerharda
- Muzej „Apoteka na stepenicama“ i slike Paje Jovanovića
- Simbol grada - Vršačka kula
- Obilazak gradskog jezgra Bele Crkve
- Spomen-soba ruskih kadeta, Bela Crkva

SPECIJALITETI KRAJA

- Degustacija vina u vršačkim podrumima
- Ručak „s pogledom“ na Vršačkom bregu
- Sočni zalogaj - belocrkvanska jabuka

Vršačka katedrala, 19. vek

AKTIVNI ODMOR I OPUŠTANJE

- Planinarenje i mountbiking na Vršačkim planinama
- Ronjenje i jedrenje na Belocrkvanskim jezerima
- Obilazak „vinskog“ sela Gudurica
- Vožnja biciklom po Deliblatskoj peščari rutom EuroVelo 6
- Eko-izleti u Sušaru i Stažu

NAJZANIMLJIVIJI DOGAĐAJI

- Dani berbe grožđa - Grožđebal, septembar, Vršac
- Karneval cveća, jun, Bela Crkva

ZANIMLJIVOSTI

Grad pod kulom

Nad gradom se uzdiže Vršački breg, a na njemu dominira Vršačka kula (15. vek). Sa brega i vidikovca na kuli kao na dlanu su prostranstva vršačkog vinogorja.

Komediograf i veliki pesnik

Vrščanin Jovan Sterija Popović veliki je komediograf i otac srpske drame. Vršac je i rodni grad jednog od najvećih srpskih i svetskih pesnika Vaska Pope. Program „Tragom vršačke kulture“ uključuje obilazak Sterijine kuće.

Ljubopitljivi prozori

Barokna arhitektura Vršca i Bele Crkve poznata je po „kibic fensterima“ - prozorima isturenim prema ulici, sa kojih su frajljice iz starih vremena diskretno posmatrale svet.

Jezeri i evropska Sahara

Šest čistih belocrkvanskih jezera privlače ljude željne opuštanja na urbanim i potpuno divljim osamljenim plažama. Nadomak grada nalazi se specijalni rezervat prirode „Deliblatska peščara“. Dine dosežu visinu i do 200 metara, pa se taj čudesni predeo često naziva evropska Sahara.

Belocrkvanska jezera

INFO

TO Vršac

www.to.ursac.com

TO Bela Crkva

www.belacrkvato.org

VINOGORJE I MANASTIRI SRPSKOG BAROKA

DAROVI I BLAGA FRUŠKE GORE

Manastir Krušedoł, 16. vek, Fruška gora

ZANIMLJIVOSTI

Fruškogorski Atos

Na Fruškoj gori postoji sedamnaest pravoslavnih manastira nastalih od 15. do 18. veka. Zato se taj prostor naziva Severna Sveta gora. U okolini Iriga nalazi se osam izuzetnih manastirskih kompleksa: Vrdnička Ravanica, Grgeteg, Krušedoł, Velika i Mala Remeta, Staro i Novo Hopovo, Jazak. Svaki manastir je riznica koja svedoči o preporodu Srba u kasnom srednjem veku.

Zrno pšenice

Čitav svoj život slikar Jeremija posvetio je proučavanju obrednih hlebova. Plod njegove posvećenosti je muzej koji prikazuje „put zrna pšenice od zemlje, preko hleba, do neba“.

Poslednja srednjovekovna prestonica

U selu Kupinovo kod Pećinaca nalaze se ostaci Kupinika, kraljevskog grada despota Lazarevića, Đurđa Brankovića i njegovih naslednika.

Kipovi – spomenik opakoj bolesti

Na putu između Iriga i Rume, na mestu na kojem je zaustavljena kuga, podignut je jedinstveni spomenik! Epidemija je desetkovala Irig, koji je tada bio mnogoljudniji od Beograda. Spomenik su u znak zahvalnosti podigli pošteđeni Rumljani.

RAZGLEDANJE

- Obilazak Fruškogorskih manastira
- Postavka o istoriji Srema, Zavičajni muzej, Ruma
- Srpski muzej hleba, Pećinci
- Ostaci kraljevskog grada Kupinik

SPECIJALITETI KRAJA

- Fruškogorska vina i lozova rakija
- Jelo čuvara vinograda – „pudarski paprikaš“
- Sremske šunke i kobasice

Muzej hleba, Pećinci

AKTIVNI ODMOR I OPUŠTANJE

- Planinarenje i vožnja biciklom po stazama Nacionalnog Parka Fruška gora
- Istraživanje „Fruškogorskih puteva vina“
- Spa vikend u banji Vrdnik
- Birdwatching i kanuing u rezervatu prirode Obedska bara

NAJZANIMLJIVIJI DOGAĐAJI

- Pudarski dani, septembar, Irig
- Rumski vašar, svakog meseca

INFO

TO Irig

www.turorgirig.org.rs

TO Ruma

www.rumatourism.com

Opština Pećinci

www.pecinci.org

Obedska bara

SVETLOST SREMA

IZMEĐU LEPE SAVE I FRUŠKE GORE

Sirmijum, 1. vek, Vizitorski centar, Sremska Mitrovica

RAZGLEDANJE

- Vizitorski centar Carska palata
- Žitni trg i pešačka zona grada
- Zbirke Muzeja Srema
- Manastiri Kuveždin, Petkovic, Šišatovac i Bešenovo
- Galerija Save Šumanovića, Šid
- Vladičanska rezidencija, „Ruski dvor“, Šid
- Manastiri Berkasovo, Privina glava i Đipša (Divša)
- Spomen-obeležje „Sremski front“, Adaševci

SPECIJALITETI KRAJA

- Sremski sir i kobasice
- Specijaliteti od mangelice
- Čaša erdevičkog vina

Jesenji put, Sava Šumanović, 1941, detalj

AKTIVNI ODMOR I OPUŠTANJE

- Plovidba Zasavicom i birdwatching
- Kupanje na Savi u Sremskoj Mitrovici
- Odmor u seoskim kućama Mačve i Srema
- Istraživanje vinskih puteva Srema
- Lov u šumama Morovića

NAJZANIMLJIVIJI DOGAĐAJI

- Festival besedništva, avgust, Sremska Mitrovica
- Sremska kobasicijada, februar, Šid

ZANIMLJIVOSTI

Palata i sunčani sat

Današnji mali grad bio je jedna od četiri prestonice poznog Rimskog carstva, sa čak sto hiljada duša! Najznačajnije zdanje antičkog Sirmijuma je Carska palata. O njenom luksuzu danas svedoče fragmenti fresaka, mozaici, kamena plastika... U lapidarijumu Muzeja Srema izložena je jedinstvena skulptura Atlasa, Herkulesa i Ifikla sa sunčanim satom.

Murali antike

Mitrovica je poznata kao grad murala. Udruženja umetnika Esnaf oživelo je prizore slavnog Sirmijuma.

Slikar svetlosti Srema

Sava Šumanović je veliki srpski slikar prve polovine 20. veka. Mladost i poslednje godine života proveo je u Šidu. Divio se pejzažima i svetlosti ravnice i naslikao ih u snažnom koloritu i raskošnom sjaju. Druga Šumanovićeva omiljena tema je ženski akt. Čuvene su njegove slike iz ciklusa Šidijanke.

Pas koji pliva

Preplitanjem tokova Save i Drine nastala je Zasavica, danas specijalni rezervat prirode. Zasavica je carstvo ptica močvarica i starih rasa domaćih životinja. Zaštitni znak rezervata je retka riba umbra, poznata kao „pas koji pliva“. Vizitorski centar ima toranj sa pogledom na najlepši deo reke.

Specijalni rezervat prirode Zasavica

INFO

TO Sremska Mitrovica

www.tosmomi.rs

TO Šid

www.tourismsid.rs

KORENI MODERNE SRBIJE

ZEMLJA VINA I LEKOVITIH VODA

Crkva Svetog Đorđa, Oplenac, 20. vek

RAZGLEDANJE

- Bukovički park skulptura i Staro zdanje
- Zbirka keramike, muzej Aranđelovac
- Pećina Risovača
- Memorijalni kompleks Marićevića jaruge, Orašac
- Karađorđev grad, Topola
- Mauzolej srpske kraljevske porodice, Oplenac

SPECIJALITETI KRAJA

- Čaša „kraljevskog vina“
- Karađorđeva šnicla
- Gutljaj lekovite vode „Knjaz Miloš“

AKTIVNI ODMOR I OPUŠTANJE

- Istraživanje Oplenačkih puteva vina
- Spa vikend i odmor u Aranđelovcu
- Rekreacija u Aqua parku hotela Izvor
- Pešačenje stazama Bukulje
- Izlet na Garško jezero

NAJZANIMLJIVIJI DOGAĐAJI

- Smotra „Mermer i zvuci“, tokom leta, Aranđelovac
- Oplenačka berba, oktobar, Topola

ZANIMLJIVOSTI

Banja u gradu

Nastanak i prožimanja Bukovičke banje i Aranđelovca neraskidivo su vezani za velikog srpskog vladara Miloša Obrenovića i njegovog sina kneza Mihaila. Lekovita voda i graditeljski poduhvati Obrenovića utemeljili su otmenu banju „evropejskog“ ranga.

Park kao muzej

Skulpture vajane u venčaćkom mermeru nalaze se u negovanom banjском parku. Zahvaljujući međunarodnoj smotri „Mermer i zvuci“ to je danas jedan od najlepših svetskih muzeja na otvorenom.

Svet iz doba krede

Tokom istraživanja, u Risovači je otkriveno mnoštvo fosila životinja iz doba krede! Nađene su i alatke lovaca starijeg kamenog doba. Izvanredni arheološki nalazi savremeno su i zanimljivo prikazani.

Freske u mozaiku

Crkva Sv. Đorđa, mauzolej porodice Karađorđević, spolja je obložena belim mermerom, a unutrašnjost je prekrivena mozaicima najlepših srpskih srednjovekovnih fresaka. Ugrađeno je čak četrdeset miliona mozaičkih kockica u bezbroj nijansi. Grad rodonačelnika dinastije Karađorđević – Karađorđa Petrovića nalazi se u Topoli, u podnožju brega Oplenac.

Hotel Izvor, Aranđelovac

INFO

TO Aranđelovac

www.bukovickabanja.rs

TO „Oplenac“ Topola

www.topolaoplenac.org.rs

Vinogradi, Oplenac

16. KRAGUJEVAC, KNIĆ

PRESTONICA ŠUMADIJE U PITOMIM PREDELIMA BRDOVITE SRBIJE

Borač nad Gružom

RAZGLEDANJE

- Trg „Kod Krsta“ i pešačka zona grada
- Istorijski kompleks „Milošev venac“
- Narodni muzej i muzej „Stara livnica“
- Spomen-park „Kragujevački oktobar“
- Rudnički manastiri: Blagoveštenje, Sv. Petka, Voljavča
- Crkva i ostaci srednjovekovnog grada Borač

Fića Fest, Kragujevac

SPECIJALITETI KRAJA

- Vruća rakija - „šumadijski čaj“
- Gibanica „gužvara“ i pita „zeljanica“
- Prasetina na ražnju

AKTIVNI ODMOR I OPUŠTANJE

- Rekreacija na kragujevačkim jezerima
- Planinarenje stazama Gledičkih planina i Rudnika
- Odmor u selima Gruže i Rudnika
- Veslanje na jezeru Gruža
- Osvajanje stena Boračkog krša

NAJZANIMLJIVIJI DOGAĐAJI

- Veliki školski čas, 21. oktobar, Kragujevac
- Likovna kolonija „Gružanska jesen“, septembar, Knić

ZANIMLJIVOSTI

U svemu prvi

Po nalogu velikog knjaza Miloša Obrenovića, u Kragujevcu – prvoj novovekovnoj prestonici srpske države, osnovani su: prvi sud, prva gimnazija, prve novine, prvi teatar... U ovom gradu nastala je i srpska industrija: izliven je prvi top, zasijala prva sijalica...

Knežev arsenal

Knežev arsenal – jedinstveni je vojnoindustrijski i arhitektonski kompleks u Evropi. Sastoji se od fabričkih zgrada i radionica s kraja 19. i početka 20. veka. U okviru arsenala nalazi se muzej „Stara livnica“, koji prikazuje uzbudljiva vremena i domete industrijske revolucije.

Krvava bajka

Stihovi Desanke Maksimović: „Bilo je to u nekoj zemlji seljaka/ na brdovitom Balkanu,/umrla je mučeničkom smrću/ četa đaka/ u jednom danu“ potresno svedoče o surovosti nemačkih okupatora koji su 1941. godine za dva dana streljali više hiljada civila.

Fića Fest

Kragujevačka Zastava bila je najveća fabrika automobila u bivšoj Jugoslaviji. Godine 1955. proizvela je prvog „fiću“ – kultno nacionalno vozilo. Sa fabričkih traka izašlo je 923.487 simpatičnih malih automobila! Odnedavno u Kragujevcu se održava festival oldtajmera „Fića Fest“.

Spomen-park „Kragujevački oktobar“

INFO

GTO Kragujevac
www.gtokg.org.rs

TO Knić
www.knic.turizam.rs

GRADOVI URAMLJENI BRDIMA

TRAGOVI ISTORIJE NA ZELENIM LIVADAMA

RAZGLEDANJE

- Trg kneza Mihaila i Crkva Sv. Trojice
- Muzej u Takovu i kompleks „Takovski grm“
- Dom srpsko-norveškog prijateljstva, Gornji Milanovac
- Manastiri Vračevšnica i Bogovađa
- Etno-selo u Koštunicima
- Memorijalni kompleks „Ravna gora“
- Spomenik 1300 kaplara na Rajcu

Memorijalni kompleks Takovski grm

SPECIJALITETI KRAJA

- Čokanj prepečenice i gibanica
- Kupus u zemljanom loncu
- Kosački ručak na Rajcu

AKTIVNI ODMOR I OPUŠTANJE

- Osvajanje vulkanske kupe Ostrvica
- Planinarenje stazama Rajca i Rudnika
- Spa vikend u banji Vruci
- Odmor u selima takovskog i kolubarskog kraja
- Mountbiking rutom Rajac– Drina
- Rekreacija i odmor u vajatima centra „Momčilo Čeković“

NAJZANIMLJIVIJI DOGAĐAJI

- Rakijada, mart, Pranjani
- Kosidba na Rajcu, jul
- Likovna kolonija „Mina Vukomanović Karadžić“, jul, Savinac
- Serbia World Music Festival, avgust, Takovo

Dom srpsko-norveškog prijateljstva, Gornji Milanovac

ZANIMLJIVOSTI

Takovski grm

Drugi srpski ustanak podigao je Miloš Obrenović u Takovu 1815. godine. Ustanici su se okupili pod hrastom ispred crkve, a po narodnom verovanju u hrastu boravi gromovnik, pa se to sveto drvo i naziva grm. Taj veliki događaj u istoriji Srbije ovekovečio je Paja Jovanović na platnu „Takovski ustanak“.

Srpsko-norveško prijateljstvo

U vreme nacizma u logore Norveške deportovani su zarobljenici iz bivše Jugoslavije, među kojima i njih četrdesetak iz takovskog kraja. Mnogi su izbegli smrt samo zahvaljujući pomoći Norvežana. U znak zahvalnosti podignuta je Norveška kuća, zdanje koje arhitektonski spaja vikinški brod i staru srpsku brvnaru.

Oj oblače, nemoj na kosače

Ovim stihovima počinje svetkovina košenja planinskih livada – kosidba na Rajcu. Stari običaj okupljanja na mobe i takmičenja kosača završava se ručkom koji domaćice postavljaju na koševini.

INFO

TO Gornji Milanovac

www.togm.org.rs

TO Ljig

www.kosidba.com

Kosidba na Rajcu, Ljig

18. ČAČAK, LUČANI

SNAŽNI DUH I UPEČATLJIVA PRIRODA

ZEMLJA MANASTIRA, TRUBE I FRULE

RAZGLEDANJE

- Urbano jezgro grada i lokalitet Rimske terme
- Muzejska postavka u konaku Jovana Obrenovića
- Umetnička galerija „Nadežda Petrović“
- Manastiri Oučarsko-kablarske klisure
- Spomenik trubaču i Muzej trube u Guči

SPECIJALITETI KRAJA

- Svadbarski kupus
- Čačanski kajmak i vruća proja
- Pečenje s ražnja uz čašicu „ljute“

AKTIVNI ODMOR I OPUŠTANJE

- Planinarenje i paraglajding na Ovčaru i Kablaru
- Plovidba jezerom Ovčar banja
- Wellness vikendi u Atomskoj i Ovčar banji
- Odmor u selima i etno-kompleksima
- Splavarenje u klisuri

NAJZANIMLJIVIJI DOGAĐAJI

- „Disovo proleće“, mart-maj, Čačak
- Sabor frulaša Srbije „Oj, Moravo“, jul, Prislonica
- Dragačevski sabor trubača, avgust, Guča

INFO

TO Čačak

www.turizamcacak.org.rs

Turistička organizacija opštine Lučani „Dragačevo“

www.turizamdragacevo.org

ZANIMLJIVOSTI

Utočište vere

Sklanjajući se od turskih osvajača, srpski kaluđeri su tokom 14. i 15. veka u neprohodnoj klisuri Zapadne Morave na strmim obroncima Ovčara i Kablara podigli jedinstvenu zajednicu manastira, danas poznatih kao „oučarsko-kablarske svetinje“: Blagoveštenje, Jovanje, Ilinje, Nikolje, Preobraženje, Sretenje, Sv. Trojice, Uspenje, Vavedenje, Ježevica, Stjenik i Vujan.

Slikarka i ukleti pesnik

Nadežda Petrović, rođena Čačanka, začetnica je modernog srpskog slikarstva. Svet je slikala snažnim bojama, kao da je nije dotakao tmurni svet ratova u kojima je učestvovala dobrovoljno – kao bolničarka. Nju je, kao i njenog zemljaka, velikog pesnika Vladislava Petkovića Disa, odneo vihor Prvog svetskog rata.

Ujedinjeni u večnosti

Zajednička spomen-grobnica srpskih i neprijateljskih vojnika poginulih u Prvom svetskom ratu u Čačku jedinstvena je u svetu: na njoj su zajedno pravoslavni i katolički krst, muslimanski polumesec i Davidova zvezda.

Metropola trube

U središtu brdovitih, prelepih predela Dragačevskog kraja nalazi se mala varoš Guča, koja je istrajno negovala tradiciju narodnih trubačkih orkestara i tako stekla međunarodnu slavu.

SRPSKI PARIZ I GRAD AZBUKE

U VODENOM POJASU SAVE I DRINE

Kur-salon, Banja Koviljača

RAZGLEDANJE

- Pešačka zona i urbano jezgro Šapca
- Narodni muzej i legat „Dunjića kuća“
- Spomen-kompleksi Mišarske i Cerske bitke
- Banjska dvorana Kur-salon i vile Banje Koviljače
- Manastir Tronoša i etno-kompleks u Tršiću
- Galerija Miće Popovića, Loznica
- Manastir Čokešina

SPECIJALITETI KRAJA

- Šabački sir i kajmak u paprici
- Čašica „čivijaške“ rakijske
- Loznički riblji kotlić

AKTIVNI ODMOR I OPUŠTANJE

- Rekreacija u ambijentu Šabačke tvrđave na Savi
- Jahanje i konjičke trke na hipodromu u Šapcu
- Wellness vikend u Banji Koviljači
- Odmor u selima Mačve i Podrinja
- Odmor u etno-kompleksu „Sunčana reka Drina“
- Planinarenje po stazama Podrinjskih planina

NAJZANIMLJIVIJI DOGAĐAJI

- Festival ruže, jun, Lipolist
- Šabački vašar, 21. septembar
- „Vukov sabor“, septembar, Tršić

Tršić

ZANIMLJIVOSTI

Obeležja herojstva i stradanja

U okolini Šapca i Loznice odigrala se velika drama Prvog svetskog rata. U spomen na te događaje i ogromne žrtve podignuta su brojna obeležja: na Ceru, Gučevu, Mačkovom kamenu, Tekerišu... Zanimljivo je da se strategija Cerske bitke smatra za svetsko „remek-delo ratne veštine“.

Uspomena na prosvetitelja

U Tršiću, rodnom selu Vuka Stefanovića Karadžića, velikog reformatora srpskog jezika, podignut je, u duhu narodnog graditeljstva, jedinstven etno-park sa spomen-kućom i amfiteatrom.

Mali Pariz

Šabac ima najveći broj kafana „po glavi stanovnika“ i zato nosi ime „mali srpski Pariz“. U njima se najbolje može osetiti taj posebni, vrcav i dovitljiv „čivijaški“ duh.

Srpski Romeo i Julija

U selu Metlič, u spomen na tragičnu ljubav između Pavla i Đule, podignut je spomenički kompleks „Ašikov grob“.

Miris ruže i lipe

U lepom mačvanskom selu Lipolist cveta milion sadnica ruža! U junu, kada se održava Festival u čast „kraljice cveća“, u Lipolistu se rascvetavaju i hiljade stabala lipe.

Velika mrtva priroda, Mića Popović, 1989, detalj

INFO

TO Šabac

www.sabacturizam.org

TO Loznica

www.togl.rs

20. LJUBOVIIJA, MALI ZVORNIK, KRUPANJ

DRINA JE SUŠTINA GRADOVI REKE ZELENIKE I BISTRIH POTOKA

RAZGLEĐANJE

- Soko grad i manastir Sv. Nikolaj Srpski
- Kraljev podzemni grad, Mali Zvornik
- Spomen-crkva Sv. Vaznesenja i Mačkov kamen
- Crkva i etno-kompleks u Dobrom Potoku, Krupanj

SPECIJALITETI KRAJA

- Riblja čorba na obali Drine
- Rađevski sir i proja ispod sača
- Jela od šumskih gljiva

AKTIVNI ODMOR I OPUŠTANJE

- Rafting, splavarenje i kajaking Drinom
- Sportski ribolov na Drini
- Istraživanje kanjona Trešnjice, Tribuće i Ljuboviđe
- Planinarenje stazama Bobije
- Odmor u etno-selu Vrhpolje i Radaljskoj banji
- Mountbiking planinama Azbukovice
- Odmor u seoskim kućama i ribolovačkim sojenicama

NAJZANIMLJIVIJI DOGAĐAJI

- Drinska regata, jul, Ljubovija
- Somovijada, jul, Mali Zvornik

Gastro-fest, Ljubovija

ZANIMLJIVOSTI

Nikad osvojena

Tvrđava Soko grad je u starim putopisima opisana kao zamak u oblacima i nikad u svojoj istoriji nije osvojena. Danas se na temeljima jedne od kula uzdiže veliki pozlaćeni krst – simbol manastira Soko, posvećenog vladici Nikolaju Velimiroviću.

Kraljev podzemni grad

U dubini šuplje stene, koja se okomito spušta na Drinu, nalazi se tajni podzemni grad dinastije Karadorđević. Lavirinti, brojne odaye, kapela... sazidani su kao sklonište za kralja i Vrhovnu komandu 1932. godine.

Zvorničko jezero

Veliko Zvorničko jezero nastalo je izgradnjom hidroelektrane „Zvornik“ na Drini. Elektrana je puštena u rad 1955. godine, a po svojim dimenzijama i količini ugrađenog materijala bila je pravo graditeljsko čudo svoga vremena. U turističkoj ponudi je obilazak postrojenja HE „Zvornik“.

Polijelej sa bojišta

Crkva Sv. Vaznesenja u Krupnju i spomen-kosturnica na Mačkovom kamenu deo su istog memorijalnog kompleksa podignutog u znak sećanja na veliku bitku Prvog svetskog rata. Zanimljivo je da je crkveni polijelej urađen od metaka, bajoneta, sablji i granata sakupljenih sa bojišta.

Manastir Sueti Nikolaj Srpski, Soko-planina, Ljubovija

INFO

TO Ljubovija

www.tolj.rs

TO Mali Zvornik

www.tomz.org.rs

TO Krupanj

www.krupanj.org.rs

Drina

DAROVITI ČUVARI VREMENA U PREDELIMA KOLUBARE I VALJEVSKIH PLANINA

Tešnar, Valjevo

RAZGLEDANJE

- Tešnar – stara valjevska čaršija
- Trg vojvode Mišića i pešačka zona grada
- Narodni muzej, Valjevo
- Postavke u Muselimovom konaku i Kuli Nenadovića
- Moderna galerija Valjeva i zbirka Ljube Popovića
- Manastiri Jovanje, Pustinja, Čelije i Lelić
- Rodna kuća vojvode Živojina Mišića, Struganik

SPECIJALITETI KRAJA

- Duvan čvarci uz kriglu valjevskog piva
- Pasulj s kolenicom uz čašicu šljivovice
- Valjevske maline uz gutljaj vode „Vujić“

AKTIVNI ODMOR I OPUŠTANJE

- Obilazak pećine Petnica i rekreacija u sportskom centru Petnica
- Odmor u hotelima i pansionima Divčibara
- Izlet, plivanje i mušičarenje na reci Gradac
- Valjevski izazov – avanturističke ture Udruženja „Divlja Srbija“
- Spa vikend u banji Vrujci i odmor u selima Mionice

NAJZANIMLJIVIJI DOGAĐAJI

- Desankini majski razgovori, Brankovina
- Tešnjarske večeri, avgust, Valjevo
- Mišićevi dani, jul, Mionica
- Sajam šljiva, avgust, Osečina

Sajam šljiva, Osečina

ZANIMLJIVOSTI

Brankovina - Panteon slavnih

U selu Brankovina rodile su se velike ličnosti srpske istorije: knez Aleksa Nenadović i njegovi potomci vojvoda Jakov, prota Mateja, vojvode Sima i Jevrem... Slavu Brankovine pronela je i pesnikinja Desanka Maksimović, koja je tu odrasla, a tu je i sahranjena. Danas je to vredna ambijentalna celina sa crkvom, školom, spomenicima i starim seoskim kućama.

Treća dimenzija prošlosti

Narodni muzej Valjeva nosi brojna odličja. Izuzetna je stalna muzejska postavka koja posetioce vodi kroz oživljene „kapije vremena“.

Poštovanje ratnika

Kolubarska bitka (1914), kojom je komandovao vojvoda Živojin Mišić, ušla je u istoriju kao jedinstven primer umeća ratovanja. Uspomena na velikog stratega čuva se u njegovom rodnom Struganiku. Valjevo je jedan od retkih gradova koji s ponosom čuva sećanje na heroje Drugog svetskog rata. O tome svedoči Park skulptura na Jadru i Spomenik revolucije na Vidraku.

Darovi prirode – Gradac i Taorska vrela

Zbog izuzetne lepote i obilja živog sveta, kanjon Graca proglašen je za predeo izuzetnih odlika. Gradac je najčistija reka Evrope, a njeni brzaci privlače ribolovce, naročito ljubitelje mušičarenja. U klisuri se nalazi i izuzetno vredan manastir Čelije (14. vek). Od prirodnih lepota vredno je videti i najlepši izvor ovog kraja – Taorska vrela.

Brankovina

INFO

TO Valjevo
www.tov.rs

TO „Ribnica“ Mionica
www.mionica.webs.com

Turistička organizacija „Podgorina“, Osečina
www.topodgorina.com

22. UŽICE, POŽEGA, KOSJERIC

U ZAVIČAJU ERA

RAZNOLIKOST PREDELA JEDINSTVENOG DUHA

Šarganska osmica

RAZGLEDANJE

- Središte Užice – Trg partizana
- Narodni muzej i postavka u Jokanovića kući
- Muzej tehnike, Hidrocentrala na Đetinji
- Memorijalni kompleks Kadinjača
- Bela crkva u selu Karan i manastir Đurđić u Godoviku
- Železnički muzej uzanog koloseka, Požega
- Spomen-kompleks knezu Milošu Obrenoviću, Gomja Dobrinja

SPECIJALITETI KRAJA

- Užički pršut uz čašicu rakije od šljive požegače
- Komplet lepinja i lepinja sa pretopom
- Slatko od šumskog voća i sok od borovnice

AKTIVNI ODMOR I OPUŠTANJE

- Vožnja Šarganskom osmicom
- Odmor i skijanje u Drvengradu
- Rekreacija na plaži Đetinje
- Obilazak Potpečke pećine
- Predah u etno-parku Terzića avlija, selo Zlakusa
- Planinarenje stazama Jelove gore, Povlena i Maljena

NAJZANIMLJIVIJI DOGAĐAJI

- Međunarodni filmski i muzički festival „Kustendorf“, januar, Mokra gora
- Licidersko srce, avgust, Užice
- Međunarodna kolonija keramike i grnčarstva, Zlakusa
- Interakcija, avgust, Požega
- Čobanski dani, jul, Kosjerić

Mećavnik, Mokra Gora

ZANIMLJIVOSTI

Stari grad i čarobna plaža

Simbol Užice je Stari grad, smešten na visokom grebenu koji sa tri strane okružuje Đetinja, a ponos grada je predivno uređena plaža na toj čistoj planinskoj reci. Svake godine početkom avgusta organizuje se atraktivno takmičenje u skokovima u vodu sa starog mosta iznad plaže.

Užička Republika

Za vreme Drugog svetskog rata, krajem 1941. godine, tačno 67 dana Užice je bilo centar oslobođenih teritorija zapadne Srbije i Šumadije. Narodnooslobodilački partizanski pokret s Titom na čelu je u borbi s nemačkim okupatorom izvojevao pobjedu, a Užice je bilo centar ustanka u čitavoj Jugoslaviji. Užička republika je tada bila prva veća oslobođena teritorija u okupiranoj Evropi.

Grnčarija, Zlakusa

Čudo na Šarganu

Pruga uskog koloseka Osmica postoji zahvaljujući zamisli genijalnih inženjera. Do tada nesavladiv uspon Šarganskog prevoja rešili su tako što su prugu postavili u zavojite krugove oblika osmice. Na Šarganu se desilo još jedno čudo: naš slavni reditelj Emir Kusturica je, snimajući film „Život je čudo“, otkrio sunčani breg Mećavnik i na njemu podigao svoj drveni grad kao iz bajke.

Umetnici gline

Grnčari iz sela Zlakuse primenjuju veoma staru i jedinstvenu tehniku: oblikuju predmete na sporom ručnom kolu i peku ih na otvorenoj vatri. Lonci, đuvečare, sačevi... izrađuju se od posebne gline, koja se meša sa mlevenim kalcitom. Hrana spremljena u zlakuskim posudama izuzetnog je ukusa.

Memorijalni kompleks „Kadinjača“

INFO

TO Užice

www.turizamuzica.org.rs

TO Požega

www.topoz.org.rs

TO Kosjerić

www.odmorukosjericu.rs

PREDELI NESVAKIDAŠNJE LEPOTE

NACIONALNI PARK TARA

Nacionalni park Tara

RAZGLEDANJE

- Gradsko jezgro Bajine Bašte
- Manastir Rača na Drini
- Vodopad na reci Vrelo, Perućac
- Nekropola stećaka Mramorje, Perućac

SPECIJALITETI KRAJA

- Pastrmka na žaru
- Domaći sir i kiselo mleko
- Čašica „kleke“ ili „sokolove“

Zaovinsko jezero

AKTIVNI ODMOR I OPUŠTANJE

- Splavarenje, rafting i ribolov na Drini
- Odmor i plivanje na jezeru Perućac i Zaovinskom jezeru
- Odmor u hotelima - Kaluđerske bare i Mitrovac
- Obilazak vidikovaca - Burovo brdo, Banjska i Bilješka stena
- Mauntbiking stazama Tare - „Tarocikl“
- Planinarenje, jahanje, reli vožnje

NAJZANIMLJIVIJI DOGAĐAJI

- Drinska regata, jul, Bajina Bašta
- Dani Rače ukraj Drine, oktobar

ZANIMLJIVOSTI

Ovako zamišljam raj

Nepregledne šume, veličanstveni pogled s vidikovaca, kanjon Drine, jezera... prizori su lepota Nacionalnog parka koji su naveli direktora Evropske fondacije za zaštitu prirode da Taru opiše kao zemaljski raj. Svet Tare je još u 19. veku istraživao veliki srpski botaničar Josif Pančić i otkrio drvo iz ledenog doba! Njemu u čast ono je nazvano Pančićeva omorika.

Srce Tare

Predov Krst u kanjonu rečice Dervente je samo srce Nacionalnog parka - idealno mesto za odmor van domašaja civilizacije. U okviru Nacionalnog parka postoje dva veća turistička centra s izgrađenim odmaralištima i hotelima - Mitrovac i Kaluđerske bare.

Čardak na reci

Jedan od simbola Bajine Bašte je usamljena brvnara podignuta na rečnoj steni. „Kuća na Drini“ već skoro pola veka odoleva brzaci-ma i bujicama, a slika tog neobičnog utočišta čamđžija i plivača obišla je svet.

Stećci - obeležje Balkana

Srbija, Crna Gora, Bosna i Hercegovina i Hrvatska nominovale su svoje srednjovekovne nekropole stećaka za listu svetske kulturne baštine. Reč je o jedinstvenom kulturnom fenomenu Balkana. Stećci na Perućcu i Rastištu kod Bajine Bašte predstavljaju deo ovog vrednog nasleđa.

Kuća na Drini

INFO

TSC Bajina Bašta
www.taradrina.com

24. ZLATIBOR

POPULARNO ODREDIŠTE SVIH SEZONA IZMEĐU BOROVA, POTOKA I PROPLANAKA

Jezero na Kraljevim vodama

RAZGLEĐANJE

- Centar Zlatibora i jezero na Kraljevim vodama
- Muzejski kompleks „Staro selo“, Sirogojno
- Muzej zlatiborskih pletilja, Sirogojno
- Stopića pećina i vodopad na Gostiljskoj reci
- Manastir Uvac i zlatiborske crkve brvnare

SPECIJALITETI KRAJA

- Komplet lepinja s kiselim mlekom
- Zlatiborska zakuska: pršut, sir, kajmak...
- Čašica domaće šljivovice
- Čaj od gorskog bilja

AKTIVNI ODMOR I OPUŠTANJE

- Odmor u hotelima, vilama, odmaralištima
- Šetnje i mountbiking „Ozonskim stazama“
- Rekreacija na sportskim terenima i bazenima
- Zimski sportovi i skijanje u centru Tornik
- Jahanje i paraglajding
- Ribolov na Ribničkom jezeru

NAJZANIMLJIVIJI DOGAĐAJI

- Pršutijada, januar, Mačkat
- Zlatiborsko leto

Zlatiborski tanjir

ZANIMLJIVOSTI

Plodotvorni blagoslov

Turistički Zlatibor rođen je kada se, kao u svakoj dobroj priči, pojavio jedan kralj. Početak razvoja srpskog planinskog dragulja vezuje se za 1893. godinu, kad je u posetu stigao kralj Aleksandar Obrenović. Na izvoru Kulaševac, današnjoj Kraljevoj česmi, kralj je blagoslovio zamisao o izgradnji vazdušne banje. Od tada ne prestaje dinamični razvoj te sunčane planine blagotvornog vazduha.

Epski svet Sirogojna

Muzej na otvorenom „Staro selo“ jedinstven je u Srbiji. Na prelepom proplanku s krajolikom do detalja je dočaran iščezli svet gorštaka: muzejsku postavku čine autentične brvnare s pokućstvom i rukotvorinama, prostorije u kojima se sušilo voće, pravila burad za rakiju, oblikovala grnčarija, pekao hleb...

Muzej „Staro selo“, Sirogojno

Generacije pletilja

Rukom pleteni unikatni džemperi sa motivima zlatiborskog kraja proslavili su Sirogojno. Modna kreatorka Dobrila Smiljanić je pre više od pola veka okupila umešne pletilje i lansirala ih u svet. Džempere iz Sirogojna nosile su engleska kraljica Elizabeta II, Nensi Regan, Raisa Gorbachov...

Arhitektura prirode

Stopića pećinu odlikuje jedinstven nakit. Posebno su zanimljive njene „kade“ – udubljenja iz kojih se voda sliva u neobično lepim kaskadama.

Stopića pećina

INFO

TO Zlatibor
www.zlatibor.org.rs

BELI ANĐEO I ZLATNA PLANINA

KRAJOLIK BRZIH REKA, KANJONA, JEZERA

Meandri reke Uvca

RAZGLEĐANJE

- Manastir Mileševa
- Muzej grada i muzej Vlade Divca, Prijepolje
- Prijepoljska Sahat-kula
- Manastir Sv. Nikole i riznica, Priboj
- Zavičajni muzej, Priboj

SPECIJALITETI KRAJA

- Heljdopita i zlatarski sir
- Pribojske češke – piletina s ječmom
- Jabukovača i rakija od divlje kruške

Manastir Mileševa, Beli anđeo, freska, detalj, 13. vek

AKTIVNI ODMOR I OPUŠTANJE

- Rafting i splavarenje Limom
- Treking kanjonom Mileševke
- Mauntbiking i paraglajding (Kamena Gora i Prijepolje)
- Kajaking i plivanje na Zlatarskim jezerima
- Skijanje i planinarenje stazama Zlatara
- Odmor u Pribojskoj banji i seoskim domaćinstvima
- Spa vikend u etno-selu Vraneša

NAJZANIMLJIVIJI DOGAĐAJI

- Limska regata, maj
- Zlatarska sirijada, avgust, Nova Varoš
- Limske večeri poezije, decembar, Priboj

ZANIMLJIVOSTI

Beli anđeo putuje svemirom

Mileševski Beli anđeo među najljepšim je delima evropske srednjovekovne umetnosti. Zajedno sa fotografijama osvajanja Meseca i Kineskog zida, slika Belog anđela emitovana je kao prvi satelitski signal o dostignućima Zemljana koji je iz Evrope poslat u vasionu.

Slapovi Sopotnice

Na Sopotnici, pritoci Lima, nalaze se kaskadni slapovi neobične lepote koji su među biserima turizma ove regije.

Vladari kanjona i čudesne pećine

Pogled na meandre Uvca ubraja se u najlepše panoramske slike Srbije. U Specijalnom rezervatu prirode posebno se vodi briga o beloglavim supovima – retkoj i ugroženoj vrsti orla lešinara. Tu je vredno posetiti pećine koje se, jedna za drugom, nižu u liniji dužoj od šest kilometara! Posebno je lepa Ledena pećina.

Tragom prvih rudara

Praistorijski rudnik Jarmovac kraj Priboja jedan je od devet centara za izučavanje nastanka metalurgije bakra na tlu Evrope. Izložba „Tragom jarmovačkih rudara“ u Zavičajnom muzeju prikazuje uzbudljive nalaze sa ovog lokaliteta.

Tičije polje

INFO

TO Prijepolje

www.turizamprijepolje.org.rs

TO Priboj

www.priboj.rs

TSC „Zlatar“

www.zlatar.org.rs

26. IVANJICA I ARILJE

MALE LJUPKE VAROŠI MEĐU MALINJACIMA I ŠUMAMA

RAZGLEDANJE

- Ambijent stare čaršije Ivanjice
- Crkva Sv. cara Konstantina i carice Jelene
- Hidrocentrala na Moravici i kameni most
- Crkva Sv. Ahilija u Arilju
- Gradsko jezgro Arilja i Spomenik malini
- Manastir Klisura

Seosko domaćinstvo, Katići

SPECIJALITETI KRAJA

- Ivanjički krompir ispod sača
- Golijsko meze: pršut, sir i vruća rakija
- Kolač i sok od maline

AKTIVNI ODMOR I OPUŠTANJE

- Vikend u RH Centru i hotelu Park u Ivanjici
- Obilazak rezervata prirode Golija – Studenica
- Planinarenje i mauntbiking stazama Golije i Javora
- Odmor u ivanjičkim i ariljskim selima
- Kupanje na plažama Rzava i Moravice
- Skijanje u centru Odvrćenica i Dajićima

NAJZANIMLJIVIJI DOGAĐAJI

- Festival izvorne srpske pesme, avgust, Prilike
- Nušićijada, avgust-septembar, Ivanjica
- Arlem, jul, Arilje

ZANIMLJIVOSTI

Rezervat retkosti

Lepa varoš Ivanjica podignuta je „u krilu sedam planina“ – Golije, Javora, Mučnja, Čemerna, Čemernice, Radočela i Kukutnice. Najpoznatija ivanjička planina je Golija, koju je zbog izuzetne prirode Unesko proglasio za rezervat biosfere. Ivanjica je i prva vazдушna banja Srbije.

Ivanjički dan

U vreme kada je struja bila nepoznanica i za mnoge gradove Evrope, davne 1911. godine puštena je u rad hidrocentrala Moravica. „Od danas je u Ivanjici večiti dan“, pozdravili su meštani njeno otvaranje. Hidrocentrala radi i danas, a posebno je lep plato sa pogledom na vodopad.

Plavi anđeo

Crkva Sv. Ahilija u Arilju (13. vek) zadužbina je kralja Dragutina iz vladarske loze Nemanjića. Stilski pripada raškoj školi i ima izvanredne freske. Uz ktitorsku kompoziciju, izdvaja se freska Sv. arhangela Gavrila, koju je opevao veliki pesnik Branko Miljković: „Ko tebe nije video taj ne zna Sebe...“

Bronzana malina

Arilje je centar srpskog malinarstva, a „Ariljska malina“ je poznati domaći brend. Većina žitelja ovog kraja bavi se proizvodnjom „crvenog zlata“, pa su ljudi zbog poštovanja prema voćki koja ih hrani podigli Spomenik malini.

Maline, Arilje

INFO

TO Ivanjica
www.ivatourism.org

TO Arilje
www.arilje.org.rs

Jezero Tičar, Rezervat biosfere, Golija

DODIR ORIJENTA NA RASKRŠĆU KULTURA

Uspenije Bogorodice, Manastir Sopoćani, freska, detalj, 13. vek

RAZGLEDANJE

- Baština Uneska – Stari Ras sa Sopoćanima
- Novopazarska Stara čaršija i Tvrđava
- Altun alem džamija i Isa-begov hamam
- Zavičajni muzej Ras
- Valide sultan džamija, Sjenica
- Manastir Kumanica

Altun-alem džamija, Novi Pazar, 16. vek

SPECIJALITETI KRAJA

- Sjenički sir i sudžuk
- Pešterska jagnjetina
- Čevapi u somunu i pite mantije
- Baklava i kadaif uz kafu iz fildžana

AKTIVNI ODMOR I OPUŠTANJE

- Planinarenje i skijanje stazama Golije
- Odmor u podgolijskim selima
- Kampovanje i ribolov na Sjeničkom jezeru
- Pešterske mountbiking i motociklističke avanture
- Alpsko i nordijsko skijanje na Babinjači (Pešter)
- Izlet na Boriće kraj Sjenice

NAJZANIMLJIVIJI DOGAĐAJI

- Muzički festival Stari grad, avgust–septembar, Novi Pazar
- Dani sjeničke pite, avgust

ZANIMLJIVOSTI

Spona civilizacija

„U okolini drevnog grada Rasa, prve prestonice Srbije, nalazi se impresivna grupa srednjovekovnih spomenika“, napisano je u povelji Uneska. Manastiri Sopoćani i Đurđevi stupovi, Petrova crkva, ostaci tvrđave Ras i Gradina najznačajniji su deo te spomeničke celine. Svet su ponajviše zadivile treperave Sopoćanske freske: Uspenje Presvete Bogorodice na svetskoj izložbi u Parizu, 1961. godine, proglašeno je za najlepšu fresku srednjeg veka.

Prefinjena lepoticica

Dragulj islamske arhitekture je novopazarska Altun alem džamija (16. vek). Naziv Altun alem u prevodu znači – dragi kamen. Gradska tvrđava sa Starom čaršijom i kompleks oko džamije posebna su ambijentalna celina. Zanimljivo je to što je u izvornom obliku sačuvan i stari hamam (15. vek), koji je izgradio osnivač grada Isabeg.

Najveće polje Srbije

Kao u bajci o sedam gora, visoravan Pešter nalazi se između sedam planina koje sve zajedno čine veličanstven pogled. Ta najveća visoravan Balkana prostor je netaknute prirode, pašnjaka, reka ponomica i gostoprivmljivih gorštaka starinskog duha i nazora.

INFO

TO Novi Pazar

www.tonp.rs

TO Sjenica

www.turizamsjenica.com

GRADOVI KOPAONIKA

POD PLANINOM SNEGOVA I SUNCA

RAZGLEDANJE

- Urbano jezgro Raške i muzej „Kursulića kuća“
- Manastiri Gradac, Stara i Nova Pavlica
- Urbano jezgro Brusa i šetalište na Rasini
- Manastiri Lepenac i Končul
- Narodno svetište Metođe

SPECIJALITETI KRAJA

- Kačamak i uštipci s kajmakom
- Slatko od šumskih jagoda i sok od borovnice
- Bruske šnicle od koprive

AKTIVNI ODMOR I OPUŠTANJE

- Zimski sportovi u Turističkom centru Kopaonik
- Planinarenje stazama Nacionalnog parka
- Mauntbajking stazama „Kop Bike Park“
- Jahanje, paraglajding, kanjoning, streličarstvo
- Panoramska vožnja žičarom
- Wellness vikend u ekskluzivnim hotelima
- Okrepljenje na izvorima Jošaničke banje

NAJZANIMLJIVIJI DOGAĐAJI

- Raške duhovne svečanosti, avgust, Raška
- Dani kraljice Jelene, maj, Raška, manastir Gradac
- Zlatne ruke Brusa, avgust, Brus

ZANIMLJIVOSTI

Pančićev izbor

Kopaonik je najveća i najviša planina u središtu naše zemlje i zato se naziva „krov Srbije“. Iz utrobe te vulkanske planine izviru lekovite vode, poput vrelih izvora Jošaničke banje. Veliki srpski prirodnjak Josif Pančić odabrao je jedan kopaonički vrh sa čarobnim pogledom za mesto na kojem će večno počivati. Danas se tu nalazi njegov mauzolej, a vrh nosi njegovo ime.

Nebeske stolice i druge čarolije

Predeli Kopaonika kriju nesvakidašnja i neočekivana mesta: arheološki lokalitet poetičnog imena „Nebeske stolice“, plutajuće ostrvo na jezeru Semeteš, bukove Samokovske reke, vodopade, vidikovce, bele stene...

Zemlje kraljice majke

Francuska princeza Jelena Anžijska je udajom za Uroša I Nemanjića postala kraljica Srbije. Narod je voleo tu obrazovanu i plemenitu strankinju, koja je svojim delima zaslužila da postane srpska svetiteljka. Kraljica Jelena podigla je Bogorodičinu crkvu manastira Gradac, gde je i sahranjena. Danas je to ženski manastir čije sestrinstvo, poštujući svetu ktitorku, neguje vrhunsku ikonopisnu i modernu umetnost.

INFO

TSO Raška

www.raska-turizam.rs

TO Brus

www.turizamopstinebrus.co.rs

GRAD KRALJEVA U DOLINI VEKOVA NA BRZACIMA ZELENOG IBRA

Manastir Studenica, 12. vek

RAZGLEDANJE

- Manastiri Studenica i Žiča
- Simbol grada - Trg srpskih ratnika
- Trg Sv. Save i duhovni centar „Vladika Nikolaj Velimirović“
- Crkva Sv. Trojice i postavka Narodnog muzeja
- Vidikovac na kraljevačkom keju
- Srednjovekovni grad Maglič

SPECIJALITETI KRAJA

- Kraljevački kajmak i vruća pogača
- Pasulj sa suvim rebrima uz čašicu „ljute“
- Studenička pastrmka

Manastir Žiča, 13. vek

AKTIVNI ODMOR I OPUŠTANJE

- Rafting i ribolov na Ibru
- Ekstremni sportovi na Stolovima i Goču
- Odmor i skijanje na Dobrim vodama, Goč
- Planinarenje stazama Goča
- Vikend u Mataruškoj i Bogutovačkoj banji

NAJZANIMLJIVIJI DOGAĐAJI

- Narcisima u pohode, maj, Stolovi
- Dani jorgovana, maj, Kraljevo
- Ibarski veseli spust, jun- jul

ZANIMLJIVOSTI

Mermerna lepotica

Bogorodičina crkva manastira Studenica blista u svojoj belini. Sazidana je od belog mermera i ukrašena kamenom plastikom koja po lepoti nije prevaziđena u srpskoj srednjovekovnoj umetnosti. Čuvena studenička freska je monumentalno „Raspeće“, a čitav kompleks je upisan na listu Uneska.

Krunidbena crkva

Manastir Žiča je prvo sedište srpske arhiepiskopije izgrađeno na biranom mestu – podjednako udaljenom od vizantijskog Carigrada i latinskog Rima. Žiča je poznata kao krunidbena crkva srpskih vladara. Na grbu grada Kraljeva nalazi se sedam kruna, koje simbolizuju miropomazanje sedam srpskih vladara. Legenda kaže da su za svakog kralja otvarana nova vrata i zato se u narodu manastir zove „sedmovrata Žiča“.

Dolina jorgovana

Kada se srpski kralj Uroš Prvi Nemanjić ženio francuskom princezom Jelenom Anžijskom naredio je da se celom dolinom Ibra posade jorgovani kako bi buduću kraljicu taj krajolik podsećao na rodnu Provansu.

Grad u pesku nacrtan

Urbanistički zanimljiv grad sa centralnim trgom sa kojeg se zvezdasto šire ulice nastao je, kaže jedna priča, u tepsiji s peskom. Knez Miloš Obrenović je svojom rukom u pesku iscrtao plan današnjeg grada.

Trg srpskih ratnika, Kraljevo

INFO

TO Kraljevo
www.jutok.org.rs

30. VRNJAČKA BANJA

KRALJICA KONTINENTA

LEKOVITA I ZABAVNA

RAZGLEDANJE

- Prvi pogled na grad: vrnjačka Promenada
- Stoletni park i Termalno kupatilo
- Zavičajni muzej „Zamak kulture“
- Stara zdanja na Čajkinom brdu
- Hram rođenja Presvete Bogorodice
- Most ljubavi na Vrnjačkoj reci

SPECIJALITETI KRAJA

- Moravski riblji kotlić
- Teletina ispod sača
- Čaša župskog vina

AKTIVNI ODMOR I OPUŠTANJE

- Wellness&Spa vikend programi
- Rekreacija na bazenima i sportskim terenima
- Biciklistička tura „Kroz banjske parkove“
- Vožnja fijakerom i šetnje „Stazama zdravlja“
- Planinarenje i skijanje na Goču
- Ribolov na Podunavačkim barama

NAJZANIMLJIVIJI DOGAĐAJI

- Vrnjački karneval, jul
- Festival filmskog scenarija, avgust

ZANIMLJIVOSTI

Sedam izvora

U Vrnjačkoj banji lečili su se stari Rimljani i o tome svedoči lokalitet Fons Romanus. Moderna banja je rođena u leto 1869. godine, kada je i zvanično otvorena prva sezona. Danas se koristi čak sedam lekovitih izvora: Topla voda, Slatina, Snežnik, Jezero, Borjak, Beli izvor i Vrnjačko vrelo.

Dvorac i vrtovi

Ponos grada je zdanje „Zamak kulture“, nekadašnji letnjikovac generala Belimarkovića, izgrađen krajem 19. veka. Simbol Vrnjačke banje i najčešći motiv razglednica je Termalno kupatilo i velika cvetna rundela u središtu parka. Zaštitni znak su i prostrani parkovi evropske vrtne arhitekture, u kojima se nalazi i novi japanski vrt.

Tradicija vedrine

Od samog osnivanja u Banju se dolazilo na lečenje i okrepljenje, ali i na vesela druženja. Tradicija održavanja balova i kermesa se, menjajući oblike, održala do danas. Najbolji reprezent tog duha je Vrnjački karneval.

Ključ srca

Jedna stara gradska priča govori o ljubavi koju je prekinuo Prvi svetski rat. Oficira Relju ratni vihor je odneo u Grčku, gde je zavoledo drugu devojku i njome se oženio. Ali avaj, Nada nije mogla da ga zaboravi. Do kraja života čekala ga je na mostu njihovih sastanaka. Videvši je kako vene, devojke su pod okriljem noći počele da dolaze na most i katancima „zaključavaju“ srca svojih momaka.

INFO

TO Vrnjačka Banja

www.vrnjackabanja.co.rs

31. TRSTENIK, ALEKSANDROVAC

VAROŠI ŽUPSKOG VINOGORJA U DAREŽLJIVOJ ZEMLJI MORAVSKOJ

RAZGLEDANJE

- Stara čaršija i Crkva Sv. Trojice, Trstenik
- Manastiri Ljubostinja, Velučje i Kalenić
- Muzej vinarstva i vinogradarstva, Aleksandrovac
- Vinogradarska naselja „poljane“
- Srednjovekovni grad Koznik
- Manastiri Drenča i Rudenice

SPECIJALITETI KRAJA

- Moravska riblja čorba
- Čaša prokupca i tamjanike
- Stopanjsko i velučko pečenje

Etno-selo Latkovac

AKTIVNI ODMOR I OPUŠTANJE

- Istraživanje župskih puteva vina
- Biking stazom „Kneginje Milice“ i trasom „Starih zanata“
- Panoramsko letenje sa sportskog aerodroma Trstenik
- Splavarenje Moravom i kampovanje na Mitrovom polju
- Poseta etno-selima Latkovac i Rakezići
- Kupanje na plažama Zapadne Morave

NAJZANIMLJIVIJI DOGAĐAJI

- „Jefimijini dani“, jun, Trstenik,
- Međunarodni festival klasične muzike „KozArt“, avgust, Aleksandrovac
- Župska berba, septembar, Aleksandrovac

Manastir Ljubostinja, 14. vek

ZANIMLJIVOSTI

Pohvala ljubavi

Gradnja manastira Ljubostinja počela je pred sam Kosovski boj. Prema predanju, kneginja Milica odabrala je to mesto za svoju zadužbinu zato što je tu sreća i zavolela svog budućeg muža kneza Lazara. Ime manastira na crkvenoslovenskom jeziku znači mesto ljubavi. Crkva Uspenja Presvete Bogorodice smatra se za dragulj moravske graditeljske škole. U Ljubostinji su nastali i najlepši stihovi srpske srednjovekovne književnosti, koje je napisala i u svili izvezla plemkinja i monahinja Jefimija.

Drevno vinogorje

Vinova loza je u župi počela da se gaji još u doba starog Rima, a prvi pisani izvori o vinogorju potiču s kraja 12. veka. Slavni knez Lazar Hrebeljanović imao je svoje podrume u poljani Kruševica. Najpoznatija autentična sorta župskog grožđa je prokupac i stara je oko 1.000 godina, a poznata je i nešto mlađa mirisna tamjanika.

Moravska varoš

Kuća Katića iz sredine 19. veka slovi za jednu od najlepših kuća moravske Srbije, a Stara trstenička čaršija i danas živo podseća na doba uspona trgovine i zanatstva. Trstenički kraj uspeo je da sačuva deo ove tradicije: u svetu je poznat po kalemarama iz sela Velika Drenova, majstorima klesanja rozeta i vodeničnih kamenova.

INFO

TO Aleksandrovac

www.toa.rs

TO Trstenik

www.turizamtrstenik.rs

Vinogradi, Aleksandrovac

SREDNJOVEKOVNA PRESTONICA

SNAŽNI GRAD RASINSKE DOLINE

Gradski trg, Kruševac

RAZGLEDANJE

- Urbano jezgro i Trg kosovskih junaka
- Arheološki park „Lazarev grad“
- Zdanje i postavka Narodnog muzeja
- Mozaik-sala u Gradskoj kući
- Kuća Simića i galerija Milića od Mačve
- Spomen-park Slobodište
- Manastir Naupare

SPECIJALITETI KRAJA

- Kneževa večera: bungur čorba i divljač
- Roštilj i čaša rujnog vina „Car Lazar“
- Rubinov vinjak uz orasnice s medom

Crkva Lazarica, Kruševac, 14. vek

AKTIVNI ODMOR I OPUŠTANJE

- Planinarenje i izleti na Jastrebac
- Mauntbajking stazama „Jastrebačkog trougla“
- Spa vikend u Ribarskoj banji
- Kruševačko-župska vinska tura
- „Od Đunisa do Stalaća“, splavarenje Južnom Moravom
- Pešačenje Mojsinjskim planinama

NAJZANIMLJIVIJI DOGAĐAJI

- Vidovdanske svečanosti, jun, Kruševac
- Kulturno leto, Ribarska banja

Ribarska Banja

ZANIMLJIVOSTI

Nasleđe Svetog kneza

Kruševac je grad duboko obeležen vladavinom kneza Lazara Hrebeljanovića, koji ga je 1371. godine podigao kao svoju novu prestonicu. Uz ostatke utvrđenja i čuvenu dvorsku crkvu Lazaricu, u muzeju grada treba pogledati kopiju kneževe odore, a vredno je videti i maketu neostvarenog Meštovićevo grandioznog Vidovdanskog hrama.

Barjaktar i vila

Spomenik kosovskim junacima daje pečat gradu iz kojeg je srpska vojska, predvođena knezom, pošla u tragični boj. Centralna kompozicija predstavlja ranjenog barjaktara Boška Jugovića koji se bori slomljenog mača. U samrtnom času doleće Vila, prihvatajući barjak koji simbolizuje borbu budućih pokolenja i podignutom rukom pokazuje put prema Kosovu. Spomenik je delo vajara Đorđa Jovanovića.

Plemeniti baksuzi, ugursuzi i namćori

Poseban „čarapanski“ smisao za humor i talenat za glumu odlike su duha grada. Kruševačko pozorište dalo je plejadu izvanrednih glumaca, a o smislu za začikivanje i zadevanje možda ponajviše govori humanitarno udruženje „Dobra narav“, zasnovano na pravilu da najveći baksuz plaća i najveći ceh. Pored srednjovekovnog nasleđa, u gradu je očuvan i snažni duh stare prosperitetne varoši, a potom i grada.

INFO

TO Kruševac

www.turizamkrusevac.com

MORAVSKI GRADOVI U DREVNOJ PLODNOJ ŽITNICI

Manastir Ravanica, 14. vek

RAZGLEĐANJE

- Gradsko jezgro i Crkva Sv. apostola Petra i Pavla
- Zavičajni muzej u zdanju Sokolskog doma
- Muzej naivne i marginalne umetnosti
- Gradsko jezgro Ćuprija
- Muzej Horreum Margi Ravno, Ćuprija
- Spomen-park „Boj na Ivankovcu“, Ćuprija
- Manastiri Ravanica i Jošanica

SPECIJALITETI KRAJA

- Ćureće pečenje i čaša jagodinske ružice
- Bagrdanski „pijani“ šaran
- Krigla jagodinskog piva

AKTIVNI ODMOR I OPUŠTANJE

- Vikend u Akva parku
- Poseta Zoo vrtu
- Izlet u gradski park „Đurđevo brdo“
- Obilazak pećine Ravanica
- Ribolov na Bagrdanskom jezeru
- Odmor u etno-selu „Morava Garden“

NAJZANIMLJIVIJI DOGAĐAJI

- Dani komedije, mart, Jagodina
- Ulična trka, oktobar, Ćuprija

INFO

TO Jagodina

www.togjagodina.autentik.net

TO Ćuprija

www.cuprija.rs

ZANIMLJIVOSTI

Sva čuda Đurđevog brda

Sportsko-turistički kompleks „Potok Đurđevo brdo“ sastoji se od nekoliko zanimljivih celina: Muzeja voštanih figura, jedinog u Srbiji, velikog Akva parka i atraktivnog Zoo vrta. Đurđevo brdo je negovan park sa letnjom pozornicom i stoletnim lipama.

Svet samonikle umetnosti

Janko Brašić, zemljoradnik i umetnik iz sela Oparić, zaslužen je što u Jagodini postoji Muzej naivne i marginalne umetnosti. Njegove slike bile su začetak zbirke u kojoj su danas sabrana vredna dela samoukih stvaralaca sa prostora bivše Jugoslavije i Evrope. U tom raskošnom svetu boja i motiva mogu se videti dela svetskih klasika kao što su Sava Sekulić, Ilija Bašičević Bosilj, Emerik Feješ...

Klica života, Sava Sekulić, 1974.
Muzej naivne i marginalne umetnosti, Jagodina

Putovanje Svetog kneza

Manastir Ravanica (14. vek) zadužbina je i grobna crkva kneza Lazara Hrebeljanovića. Dramatični događaji u istoriji Srbije mogu se pratiti u priči o sudbini kneževih zemnih ostataka: u velikoj seobi Srba krajem 17. veka mošti svetog kneza odnete su najpre u Sent Andreju, a potom u fruškogorski manastir Vrdnik. Za vreme Drugog svetskog rata knežev čivot je prenet u beogradsku Sabornu crkvu. Šest vekova nakon boja na Kosovu, 1989. godine, sveti car se ponovo vratio u mir svoje Ravanice.

Horreum Margi

Današnja Ćuprija postojala je u doba Rima i zvala se Horreum Margi, što znači žitnica Morave. O Moravi je ispevano mnogo narodnih pesama koje slave njenu plodnost, ali i čudi.

Akva-park, Jagodina

34. PARAĆIN, DESPOTOVAC

RESAVSKI KOLAŽ REKE, VODOPADI I KULTURNI UZLETI

Manastir Manasija, 15. vek

RAZGLEĐANJE

- Urbano jezgro i Crkva Sv. Trojice, Paraćin
- Zavičajni muzej, Paraćin
- Manastir Manasija
- Manastir Pokrova Presvete Bogorodice, Lešje
- Manastir Sv. Sisoja, Sisevac
- Muzej ugljarstva, Senjski rudnik
- Park maketa, Despotovac

SPECIJALITETI KRAJA

- Pastrmka iz ribnjaka Grze i Crnice
- Beljanički sir i pogača ispod sača
- Čaša vina iz paraćinskog vinogorja

Vodopad Prskalo

AKTIVNI ODMOR I OPUŠTANJE

- Vikend na izletištima Grza i Sisevac
- Planinarenje stazama Beljanice i Južnog Kučaja
- Obilazak Resavske pećine
- Lisine – izlet na Veliko vrelo i vodopade Veliki buk i Prskalo
- Pešačka tura do srednjovekovnog grada Petrus
- Odmor u selima u okolini Despotovca
- Ribolov na vrelo i jezerima Grze

NAJZANIMLJIVIJI DOGAĐAJI

- Dani vina, mart, Paraćin
- Dani srpskog duhovnog preobraženja, avgust, Despotovac

ZANIMLJIVOSTI

Resavska renesansa

Manastir Manasija (15. vek) opasan je moćnim zidinama. Izgradio ga je despot Stefan Lazarević, jedan od najvećih i najumnijih vladara Srbije. Uz monumentalni portret ktitora, najpoznatija freska je veličanstveni prikaz Svetih ratnika. Manasija je bila kulturno središte despotovine sa čuvenom „resavskom“ prepisivačkom školom.

Pećina u boji

Resavska pećina, ukrašena nakitom crvene, zelene i žute boje, jedna je od najlepših u zemlji, a stara je, kažu, osamdeset miliona godina! U glavnoj sali – „Dvorani kipova“ nalazi se vajarsko delo prirode „Majka sa detetom“, zaštitni znak te lepote među pećinama.

Majdan kod Senja

Sasvim slučajno jedan meštаниn je u šumi pronašao kamen koji se u vatri pretvorio u užareni grumen. Njegovo otkriće ubrzo je dovelo do otvaranja najvećeg rudnika mrkog uglja u Srbiji (1854. godine). Senjski rudnik odavno ne radi, a na slavno doba njegovog uspona i trajanja podseća Muzej ugljarstva.

Magija stakla

Paraćin je Balkanska prestonica stakla. „Duvački orkestar“ Srpske fabrike stakla u svetu je poznat po svojim unikatnim proizvodima i tajni izrade dvoslojnog kristala sa poludragim kamenjem.

Resavska pećina, Despotovac

INFO

TO Paraćin

www.toparacin.org

TO Despotovac

www.resava-tourism.rs

35. VELIKA PLANA, SVILAJNAC

NA GLAVNOM KORIDORU

MALA MESTA VELIKE MORAVE

RAZGLEĐANJE

- Manastir Koporin
- Crkve brvnare: Pokajnica i Crkva Sv. Đorđa
- Spomen-kompleks „Radovanjski lug“
- Trg Mare Resavkinje, Svilajnac
- Prirodnjački centar, Svilajnac
- Spomen-kuća Stevana Sindelića, Grabovac
- Podrum Crkvenac i muzej vinogradarstva

SPECIJALITETI KRAJA

- Moravska mučkalica uz čašicu „Bardaklije“
- Resavski kotlić i čaša krnjevskog vina

AKTIVNI ODMOR I OPUŠTANJE

- Odmor u etno-selu „Moravski konaci“
- Obilazak znamenitosti Velike Plane turističkim vozom
- Predah u etno-ambijentu Vodenica, Velika Plana
- Rekreacija u Sportsko-turističkom centru „Svilajnac“
- Ribolov na Velikoj Moravi i veštačkim jezerima

NAJZANIMLJIVIJI DOGAĐAJI

- Voždovi dani, jul, Velika Plana
- Sindelićeve dani, maj, Svilajnac

Manastir Pokajnica, 19. vek

ZANIMLJIVOSTI

Pokajnica i Zahvalnica

Vojvoda Vujica Vulićević je 1817. godine na spavanju odsekao glavu svom kumu Karađorđu, velikom vođu Prvog srpskog ustanka. Prezren od ljudi, da bi se iskupio za svoje zloделo, podigao je crkvu brvnaru, koju je narod nazvao Pokajnica. U Radovanjskom lugu, ne mestu gde se nalazila koliba u kojoj je ubijen vožd, njegov praunuk kralj Aleksandar I Karađorđević podigao je crkvu Zahvalnicu. To strašno ubistvo ostavilo je dubok trag u potonjoj istoriji Srbije.

Devojka ratnik

Istina i legenda o podvizima devojke Mare su tokom vekova preasle u kult Resavske oblasti. Spomenik Mari Resavkinji podignut je 1926. godine u čast palim ratnicima varoši Svilajnac u borbama 1912-1918. godine.

Spomenik Mari Resavkinji, Svilajnac

Prirodnjački centar, Svilajnac

INFO

TSC Velika Plana
www.tscvelikaplana.org

STC Svilajnac
www.svilajnac.com

Prirodnjački centar, Svilajnac

Svet prirode i dinosaurusu

Prirodnjački centar u Svilajncu ima izložbeni prostor podeljen na različite tematske celine, koje prikazuju geološka doba, diverzitet živog sveta, izumrle biljke i životinje, leteće reptile, život sisara... Posebna atrakcija je Dino park na otvorenom sa replikama dinosaurusu, modelom vulkana u kojem „kuva“ lava i jezercima u kojima se simbolično prikazuje evolucija naše planete.

Mistika Crkvenca

Podrum Crkvenac osnovan je 1897. godine. Zapisano je da se u zlatnim vremenima tu čuvalo i do tri miliona litara vina! Danas je podrum specijalizovan za proizvodnju šljivovice prepečenice. Tu je proizvedena prepečenica od požegače i crvene ranke odležala u hrastovoj bačvi čak 30 godina. Nazvana je „Mistika Crkvenca“ i prodaje se isključivo putem aukcije.

36. SMEDEREVO, SMEDEREVSKA PALANKA

VINOGORJE I JERININ GRAD

PUTOVANJE OD DUNAVA DO DONJE JASENICE

Smederevska tvrđava, 15. vek

RAZGLEDANJE

- Smederevska tvrđava
- Glavni trg i Hram Sv. Georgija
- Muzej grada i Spomenik žrtvama petojunske tragedije
- Crkva Uspenja Presvete Bogorodice
- Stara čaršija i Narodni muzej, Smederevska Palanka
- Crkva brvnara i Crkva Sv. Preobraženja, Smederevska Palanka

SPECIJALITETI KRAJA

- Smuđ uz čašu „Smederevke“
- Sarmice od lista vinove loze
- Azanjska pogača i mineralna voda „Karadorđe“

Šalinački lug, Smederevo

AKTIVNI ODMOR I OPUŠTANJE

- Obilazak smederevskog Vinskog grada
- Istraživanje vinskih puteva Smedereva
- Rekreacija na izletištu Jugovo
- Plivanje na Šalinačkom jezeru
- Odmor i ribolov na jezeru Kudreč
- Rekreacija u Turističkom centru šuma Mikulja

NAJZANIMLJIVIJI DOGAĐAJI

- Smederevska jesen, septembar
- Festival Tvrđava teatar, jul, Smederevo
- Azanjska pogača, avgust, Azanja

ZANIMLJIVOSTI

Poslednja odbrana i prokletstvo

Smederevski grad (15. vek) kao svoju prestonicu podigao je srpski despot Đurađ Branković. U svom završnom izdanju bilo je to ogromno utvrđenje na Dunavu, sa 25 kula! Pred nadolazećim turskim osvajačima tvrđava je ubrzano građena, a kamena nije bilo dovoljno, pa su korišćeni čak i stari nadgrobnici spomenici. To je u narodu stvorilo ogorčenje i verovanje da je za to kriva strankinja despotica Irena, koja je zauvek ostala upamćena kao prokleta Jerina. Pad Smedereva u ruke Osmanlija, 1459. godine, ujedno je označio kraj nezavisne srpske države.

Karadorđev dud

Dud stariji od trista godina raritet je Smedereva. Ispod njegove krošnje je 8. novembra 1805. godine turski zapovednik predao ključeve grada vođu Karadorđu Petroviću. Tako je Smederevo po drugi put u istoriji simbolično postalo prestonica Srbije.

Slavna Smederevka

Rastresita zemlja i brežuljci, obale Dunava i Velike Morave idealni su za uzgoj vinove loze. Najpoznatija sorta grožđa tog vinogorja je Smederevka, a najveći praznik vina je živopisna Smederevska jesen.

Voda sa izvora dugovečnosti

Mineralnu vodu sa Palanačkog kiseljaka pili su još stari Rimljani. Početak razvoja Kiseljaka vezuje se za kneza Miloša Obrenovića, koji 1834. godine piše svom lekaru da mu po surudžiji (poštaru) pošalje šest krčaga te vode. Flaširana voda sa ovog izvora danas se zove „Karadorđe“.

Put vina Smederevo

INFO

TO Smederevo
www.toosd.com

TO Smederevska Palanka
www.turizamsp.org

U PITOMINI STIŠKE RAVNICE

RIMSKO NASLEĐE NA KAPIJI HOMOLJA

Rekonstrukcija scene iz života u Viminacijumu, 2. vek

RAZGLEĐANJE

- Okružno zdanje i urbano jezgro Požarevca
- Narodni muzej i Etno-park na Tulbi
- Galerija Milene Pavlović Barili
- Arheološki park Viminacijum
- Ergela Ljubičevo
- Manastiri Rukumija i Vitovnica

SPECIJALITETI KRAJA

- Ovčiji sir i proja sa zeljem
- Prasetina na ražnju
- Mešano meso

AKTIVNI ODMOR I OPUŠTANJE

- Izlet i šetnja spomen-parkom Čačalica
- Vožnja fijakerom u Ergeli Ljubičevo
- Odmor u etno-selu Bistrica i Homoljskim konacima
- Vikend u Akva-parku i bazenima banje Ždrelo
- Ribolov i predah na jezeru Busur
- Kampovanje na Mlavi i planinarenje stazama Vukana i Ježevca

NAJZANIMLJIVIJI DOGAĐAJI

- Ljubičevske konjičke igre, septembar, Požarevac
- Međunarodni bijenale u svetlosti Milene, novembar, Požarevac
- Bačijada – sabor bačijara, maj, Petrovac na Mlavi

Ljubičevske konjičke igre, Požarevac

ZANIMLJIVOSTI

Balkanski Pompeji

Opljačkan i uništen sredinom 5. veka, Viminacijum, glavni grad rimske provincije Gornje Mezije, živeo je ispod oranica skoro dve hiljade godina. Otkrića posle iskopavanja „zaboravljenog grada“ zadivila su svet, a naročito freske i portreti Mauzoleja, koji se smatraju za preteču vizantijske portretne umetnosti. U jednoj od grobnica naslikan je verovatno najlepši i najstariji Hristov monogram.

Pismo iz Njujorka

Velika srpska slikarka Milena Pavlović Barili u jednom pismu majci sažela je svoju poetku: „U mojoj mašti su se sjedinile naše priče o vilama brodaricama, koje si mi ti kazivala, sa pesmama Valerija, a polomljene rimske skulpture i sarkofazi, koje sam sa oduševljenjem i divljenjem gledala u arheološkim nalazištima kod Požarevca, vodili su me do vizija Botičelija i De Kirika.“ U Mileninoj rodnoj kući u Požarevcu izložena je njena dragocena ostavština.

Portret sa crnom rukavicom, Milena Pavlović Barili, 1935, detalj Galerija Milene Pavlović Barili, Požarevac

Slavna rasna grla i vitezovi

Atrakcija Požarevca je Ergela Ljubičevo, koju je kao svoje imanje podigao Miloš Obrenović (1853. godine). Ime imanju dao je knez Mihailo, u znak sećanja na svoju majku kneginju Ljubicu. Početkom 20. veka ergela je bila poznata u evropskim okvirima, o čemu svedoči Trofejna sala i u zlatu ispisana imena galopera Ljubičevac, Kastor, Remoz... Poznat je Ljubičevski višeboj – nadmetanje jahača u seči sabljom, gađanju kopljem, strelom i topuzom...

INFO

TO Požarevac
www.topozarevac.rs

TO Petrovac na Mlavi
www.topetrovacnamlavi.com

38. KUČEVO, ŽAGUBICA

HOMOLJSKI MOTIVI U PREDELIMA ŽLATA I IZVORNIH OBIČAJA

Krupajsko vrelo

RAZGLEDANJE

- Urbano jezgro Kučeva i Crkva Sv. Vaznesenja
- Izvor i pogon za flaširanje vode „Duboka“, Neresnica
- Manastir Gornjak i Trška crkva
- Centar Žagubice i Crkva Sv. Trojice

SPECIJALITETI KRAJA

- Homoljski sir i jagnjetina u mleku
- Vlaška pogača i palačinke „plaćinte“
- Homoljski med

AKTIVNI ODMOR I OPUŠTANJE

- Pećinska tura: Ceremošnja i Ravništarka
- Ispiranje zlata na reci Pek
- Izlet na vidikovac Jelena stena
- Vikend u hotelu Rudnik, Kučevo
- Planinarenje stazama Homolja i Zvižda
- Odmor i kupanje na Krupajskom vrelu
- Predah na vrelu Mlave
- Ribolov i kanjoning Gornjačkom klisurom

NAJZANIMLJIVIJI DOGAĐAJI

- Homoljski motivi, avgust, Kučevo
- Sabor Vrela Homolja, jun, Žagubica

Manastir Gornjak, 14. vek

ZANIMLJIVOSTI

Basnoslovno bogatstvo

U Neresnicu je tridesetih godina 20. veka dopremljen bager za kopanje zlata. Kupilo ga je preduzeće u kome je kralj Aleksandar Karađorđević bio većinski vlasnik. Do 1955. godine, kada je otišao u staro gvožđe, bager je izvadio oko sedam tona čistog zlata. Rimski car Hadrijan je u kučevskom kraju imao rudnike zlata, srebra i gvožđa. Arheometalurški kompleks „Kraku Lu Jordan“ kod sela Brodica bio je važan antički metalurški centar.

Podzemni Koloseum

Po bogatstvu nakita, pećina Ceremošnja je više nego raskošna. Najlepša dvorana oblikom veoma podseća na Koloseum, pa je zato dobila ime „Arena“. Simbol Ceremošnje je prekrasni stub nazvan „Na večnoj straži“.

Molitveno tihovanje

Manastir Gornjak (14. vek) zadužbina je kneza Lazara. Podignut je u kanjonu Mlave na uzanoj zaravni podno strmih litica Ježevca. Čuveni putopisac Feliks Kanic je o utiscima sa ovog mesta zapisao: „Zastali smo kao opčinjeni raskošnom idilom ovog predela gde su boravili srpski pustinjaci.“ Prema predanju, u kapeli Svetog Save, koja je uzidana u vertikalnu stenu iznad manastira, podvizavao se Sveti Grigorije Sinait.

Zelena voda iz dubina

Vrelo Mlave najdublje je izvorište u Evropi. Ima oblik jezera i nalazi se u prirodnom amfiteatru okruženom šumama. Prozirni, smaragdni izvor je kulturno mesto Vlaških narodnih svetkovina.

Homoljski med

INFO

TO Kučevo
www.tokucevo.org

TO Žagubica
www.tozagubica.rs

DUNAVSKA RIVIJERA

KRAJOLICI RAZLIVENE REKE

Golubačka tvrđava, 14. vek

RAZGLEĐANJE

- Ambijentalna celina Stara čaršija, Veliko Gradište
- Tvrđave Ram i Golubac
- Manastir Nimnik
- Manastir Tumane i isposnica Zosima Sinaita
- Etno-postavka u Dobri i Sladincu

SPECIJALITETI KRAJA

- Pasulj gradištanac
- Golubački smud i riblji kotlić
- Vlaški hleb i čašica voćne rakije

AKTIVNI ODMOR I OPUŠTANJE

- Odmor u hotelima i vilama Srebrnog jezera
- Vikend u Aqua-parku Silver Lake i krstarenje Dunavom
- Kupanje i sportski ribolov na Srebrnom jezeru i Dunavu
- Jedrenje i panoramsko razgledanje Golupca brodom
- Šetnja stazama „Golubac“ i Nacionalnog parka Đerdap
- Uživanje na plažama naselja Usinje i Vinci
- Vožnja biciklom trasom EuroVelo 6

NAJZANIMLJIVIJI DOGAĐAJI

- Carevčevi dani, jul, Veliko Gradište
- Međunarodni festival turističkog i ekološkog filma „Silafest“, septembar, Veliko Gradište
- Sajam Dunava, jul, Golubac

Srebrno jezero

ZANIMLJIVOSTI

Sultanova prostirka

Turski putopisac Evlija Čelebi je putujući ovim krajevima zabeležio narodno predanje o poreklu imena tvrđave Ram, koje kaže da je sultan Bajazit došao na ovo mesto, postavio jednu prostirku (ihram), seo i rekao: „Na mestu ovog ihrama podignite mi jednu tvrđavu.“

Svetlucava voda

Najveća turistička atrakcija Velikog Gradišta je Srebrno jezero. U popodnevним satima, kada sunce počinje da se spušta iza Karpata, milioni iskrica čine da površina vode zatreperi srebrnim odsjajem.

Preobražaj velike vode

Dunav je kod Golupca velik kao more. Ulaz u klisuru čuva srednjovekovna Golubačka tvrđava (14. vek). Njene visoke bele kule i bedemi lepezasto se spuštaju na samu obalu Dunava. Osmougaona Šešir-kula, nekadašnje пристаниште, danas je zaštitni znak grada. Jedna legenda kaže da je Golubački grad dobio ime po princezi Golubani, koja je odbila ljubav turskog paše, a on ju je u gnevу prikovao za stenu.

Vlasi i Rusaljke

U Brnjici kod Golupca u četvrtak, i u Neresnici u nedelju posle Duhova, slave se takozvane Male rusaljke – Rusalje miš. Vlasi su Balkan naseljavali pre svih drugih naroda, a u ove krajeve doneli su verovanje u rusaljke – mlade devojke koje u noćima mladog meseca igraju na proplancima.

Biciklistička staza EuroVelo 6

INFO

TO Veliko Gradište

www.tovg.org

TO Golubac

www.golubac.rs

PRIZORI ZA DIVLJENJE

BLAGO ĐERDAPSKJE KLISURE I ŽLATONOSNE REKE

Lepenski Vir, 6000. g. p. n. e, vizitorski centar

RAZGLEDANJE

- Arheološki lokalitet Lepenski Vir
- Ambijent Donjeg Milanovca
- Gradsko jezgro i Arheološki muzej Đerdapa, Kladovo
- Postrojenja hidroelektrana Đerdapa
- Tvrdave: rimske Dijana i Pontes, i turski Fetislam

SPECIJALITETI KRAJA

- Porečki riblji kotlić i pržena somovina
- Čaša belog kladovskog vina
- Kladovski med i napitak medovača

AKTIVNI ODMOR I OPUŠTANJE

- Planinarenje stazama Nacionalnog parka
- Jedrenje i nautička plovidba Dunavom
- Vožnja biciklom rutom EuroVelo 6
- Obilazak Rajkove pećine i Belog izvorca
- Vikend u hotelima i etno-kompleksima
- Lov i ribolov u Nacionalnom parku

NAJZANIMLJIVIJI DOGAĐAJI

- Zlatna bučka Đerdapa, avgust, Tekija
- Etno-festival, jul, Kladovo

INFO

TO Majdanpek
www.toom.rs

TO Kladovo
www.tookladovo.rs

ZANIMLJIVOSTI

Gvozdena vrata

Proslavljeni istraživač podvodnog sveta Žak Kusto merio je ponore Đerdapa – na mestu Gospodin vir rečno dno se nalazi na dubini od 90 metara! Đerdapska klisura nije samo najdublja već je i najveća rečna probojnica Starog kontinenta. Rimljani su joj dali ime Gvozdena vrata. Današnji naziv Đerdap ima koren u staroperzijskoj reči girdap, koja znači vrtlog, vir.

Nacionalni park Đerdap

Besmrtnici sa Dunavske terase

Lepenski vir je najstarije urbano naselje Evrope! Tu drevnu kulturu, koja je pre više od 9000 godina znala za geometriju, otkrio je arheolog „srećne ruke“, profesor Dragoslav Srejović. Monumentalne kamene skulpture ribolikih božanstava sa Dunavske terase zadivile su svet: „Rodonačelnik“ se smatra za prvi portret u istoriji umetnosti.

Blaga Nacionalnog parka

Đerdap po mnogo čemu nosi prefiks naj: najlepši nacionalni park Evrope, najveći prirodnački i arheološki muzej u prirodi, najstarije geološko nasleđe... Sa vidkovaca Veliki i Mali Štrbac pružaju se najnestvarniji pogledi na klisuru moćne reke.

Graditeljski podvig antičkog sveta

Granični rimski put, mukotrпно probijan kroz bespuća klisure, potopila je brana hidroelektrane. Danas o tom poduhvatu svedoči čuvena tabla imperatora Trajana. Tu je nastalo i jedno od remek-dela čuvenog arhitekta Apolodara iz Damaska – kameni most preko Dunava, za koji istoričari kažu da je „hiljadu godina bio najduži most na svetu“.

Jedrilice na Dunavu, Donji Milanovac

41. BOR, NEGOTIN

BAKAR, VINO I HERUVIMSKA PESMA

KRAJEVI RUDARA I VINOGRADARA

RAZGLEDANJE

- Muzej rudarstva i metalurgije, Bor
- „Caffe Jama“, 11. horizont Borskog rudnika
- Zdanje i izložba u konaku kneza Miloša, Brestovačka banja
- Staro jezgro Negotina i Crkva Sv. Trojice
- Kuća Stevana Mokranjca i muzej Hajduk Veljka
- Manastiri Vratna i Bukovo

SPECIJALITETI KRAJA

- Krajinska riblja čorba
- Negotinska vina: tamjanika, božole, game...
- Specijaliteti od divljači

AKTIVNI ODMOR I OPUŠTANJE

- Poseta Zoološkom vrtu Bor
- Vikend na Borskom jezeru i u Brestovačkoj banji
- Planinarenje stazama Deli Jovana i Stola
- Obilazak Lazareve pećine i Vratnjanskih kapija
- Obilazak prirodnih kamenih mostova – prerasti na Vratni
- Obilazak Rajačkih i Rogljevskih pimnica

Rajačke pimnice

NAJZANIMLJIVIJI DOGAĐAJI

- Dani Brestovačke banje, avgust
- Mokranjčevi dani, septembar, Negotin
- Negotinski vašari, 8. maj, 12. jul i 21–23. septembar

ZANIMLJIVOSTI

Otkriće trojice veličanstvenih

Srpski industrijalac Đorđe Vajfert, rudarski stručnjak Feliks Hofman, banatski Namac, i češki inženjer Franja Šišteć otkrili su blago kojem se nisu nadali. Tražili su zlato, a pronašli obilje bakra. Koncesije za eksploataciju rudnog blaga dobili su Francuzi i otud se danas u Boru mogu videti zdanja poput Direkcije Francuskog društva Borskih rudnika i ambijentalne celine „Francuska kolonija“.

Mesečev pejzaž i Guliver

Pored nestvarnog prizora Površinskog kopa Bor, vredno je pogledati i gorostasani Damper, najveći eksponat Muzeja rudarstva i metalurgije. Prava atrakcija je i rudarski „Caffe Jama“, uklesan u stenu 400 metara ispod zemlje, na 11. horizontu.

Grad u kojem živi vino

Vina Negotinske krajine bila su rado viđena širom Evrope i Rusije, a Austrougarska je čak imala svoj poseban konzulat za trgovinu negotinskim vinima. Vinogradari ovog kraja su od 17. veka počeli da prave svoje pimnice – svojevrsne kamene gradove u kojima su čuvali vino. Ostali su sačuvani predivni ambijenti Rajačkih, Rogljevskih, Smedovačkih, Štubičkih i Bratujevačkih naselja vina.

Umilno pojanje

Slavni Negotinac, kompozitor Stevan Stojanović Mokranjac najveći deo svog stvaralaštva posvetio je pravoslavnoj duhovnoj muzici. Njegova Liturgija i liturgijska Heruvimska pesma smatraju se za najlepša dela srpske horske muzike. Poznate su i njegove rukoveti – spletovi pesama sa folklornim motivima.

INFO

TO Bor
www.tobor.rs

TO Negotin
www.toon.org.rs

42. ZAJEČAR, BOLJEVAC

TIMOČKE ČARI

RIMSKO NASLEĐE I LEGENDARNA PLANINA

RAZGLEĐANJE

- Baština Uneska – Felix Romulijana, Gamzigrad
- Urbano jezgro i Trg Nikole Pašića, Zaječar
- Zbirka Felix Romulijana, Narodni muzej
- Izložba „Memorijal Nikole Pašića“
- Radul-begov konak
- Muzej Timočke bune „Stara apsana“, Boljevac

SPECIJALITETI KRAJA

- Krivovirski kačkavalj i kiselo mleko
- Krigla Zaječarskog piva
- Zdrav obrok: timočka salata i rtanjski čaj

AKTIVNI ODMOR I OPUŠTANJE

- Rekreacija u park-šumi Kraljevica
- Kupanje na Popovoj plaži i u jezeru Sovinac
- Ribolov na jezerima Grliškom i Sovinac
- Planinarenje i mountbiking stazama Rtnja
- Predah u park-šumi porodice Juliusa Minha
- Vikend u Etno-centru „Rtanj Balašević“ i Gamzigradskoj banji
- Obilazak Bogovinske pećine

NAJZANIMLJIVIJI DOGAĐAJI

- Crmorečje u pesmi i igri, jun, Boljevac
- Gitarijada, avgust, Zaječar
- Dani Zorana Radmilovića, pozorišni susreti, novembar, Zaječar

ZANIMLJIVOSTI

Kruna dvorske arhitekture i sveti breg

Kompleks Gamzigrad – Romulijana podigao je rimski car Gaj Valerije Galerije Maksimilijan, naslednik cara Dioklecijana. Po svojim dometima Gamzigrad predstavlja vrhunsko umetničko dostignuće kasne antike. Breg Magura u sklopu Romulijane od praistorije je mesto najvećeg poštovanja. Na tom svetom mestu sahranjeni su Galerije i njegova majka Romula, što ih je, prema verovanju, preselilo u sazvežđa bogova.

Mistična planina piramida

„Crmorečki basen, a naročito njegov planinski okvir, čini utisak jednog od najlepših predela na Balkanskom poluostrvu. Tome mnogo doprinosi planina Rtanj koja se mirno diže sa široke podloge, gola, gorostasna, i završava sa skoro pravilnom kupom Šiljka“, zapisao je naš uvaženi geograf Jovan Cvijić. Rtanj obavijaju mnoge legende, priče o vanzemalcima, čarobnjakovom blagu, tajanstvenim silama i čudesnim lekovitim moćima.

Velikani i bune

Zgrada stare apsane, u kojoj su tokom Timočke bune (1883. godine) zatvarani pobunjenici, adaptirana je u muzej koji čuva sećanje ne taj dramatični istorijski događaj. Bunu su protiv vlade kralja Milana Obrenovića, a na nagovor potonjeg velikog srpskog političara Nikole Pašića, podigli predstavnici Narodne radikalne stranke. Odgovor vlade bio je proglašenje vanrednog stanja i uvođenje prekog suda. U timočkom kraju rođen je i veliki junak Prvog srpskog ustanka Hajduk Veljko.

INFO

TO Zaječar
www.tozajecar.co.rs

TO Boljevac
www.boljevac.org.rs

BLAGOTVORNO PODNEBLJE

IZVORIŠTA MAGIČNIH PLANINA

Soko-grad

RAZGLEDANJE

- Prvi pogled na grad: sokobanjska Promenada
- Milošev konak i Crkva Sv. Preobraženja
- Zavičajni muzej i tvrđava Soko-grad
- Crkva Uspenja Presvete Bogorodice, Jošanica
- Urbano jezgro i Crkva Sv. Nikole, Aleksinac
- Hram Sv. Trojice, Gornji Adrovac

SPECIJALITETI KRAJA

- Sokobanjski sir i jagnjetina
- Moravski kačamak i kiselo mleko
- Aleksinački ćevapčići

Amam, Sokobanja

AKTIVNI ODMOR I OPUŠTANJE

- Wellness programi Turskog amama i SB „Sokobanja“
- Vikend u Akva parku Sokobanja
- Šetnje „Stazama zdravlja“ i kupanje na plažama Moravice
- Izleti na Lepteriju, Vrelo Borići, Očno...
- Vožnja čamcima i ribolov na Bovanskom jezeru
- Planinarenje stazama Ozrena, Rtnja, Bukovika i Device
- Odmor u aleksinačkim selima

NAJZANIMLJIVIJI DOGAĐAJI

- Međunarodni festival Prva harmonika – Sokobanja, jul-avgust
- Sokobanjsko kulturno leto, jun-septembar
- Etno-festival „Na Moravi vodenica stara“, jul, Aleksinac

ZANIMLJIVOSTI

Okrepljujuća voda Soko-grada

Krajem 19. i početkom 20. veka banja je bila stecište srpskog plemstva i boema. Nosi ime po srednjovekovnom utvrđenju Soko-grad, a najstarija banjska građevina i ponos grada je stari turski amam podignut na dva termomineralna izvora koja su se koristila još u doba starog Rima.

Reči nobelovca i komediografa

O blagotvornom uticaju te banje postoje mnoga svedočenja. Jedno od njih ostavio je znameniti Ivo Andrić: „Ja ne znam čega stvarno ima ovde, ali znam da posle 15-20 dana boravka u Sokobanji, radim celu godinu u Beogradu kao preporođen.“ Slavni komediograf Branislav Nušić napisao je čuvenu banjsku krilaticu: „Sokobanja, Soko-grad, dođeš star, odeš mlad.“

Zavet večne ljubavi

Usamljena stena na izletištu Očno poznata je kao „Kamen ljubavi“. Predanje kaže da su se tu voleli Hajduk Veljko i Čučuk Stana, a veruje se da će parovi koji se popnu na stenu ostati u ljubavi do kraja života. Iznad Očna stvara se posebna ruža vetrova, a u blizini je i vodopad Ripaljka, najviši u Srbiji.

Ljubavnik Ane Karenjine

Hram Svete Trojice kod Aleksinca podignut je na mestu na kome je, boreći se za slobodu Srbije, poginuo ruski pukovnik Nikolaj Rajevski. Ličnost Rajevskog poslužila je Lavu Tolstoju za oblikovanje lika grofa Vronskog u romanu „Ana Karenjina“.

Vodopad Ripaljka

INFO

OTKS Sokobanja
www.sokobanja.rs

OTIS Aleksinac
www.otisaleksinac.rs

CARSKI GRAD NA RASKRŠĆU

VEDRA PRESTONICA JUGOISTOKA

RAZGLEDANJE

- Trg kralja Milana i urbano jezgro grada
- Niška tvrđava
- Stara zanatlijska čaršija – Kazandžijsko sokače
- Arheološka sala Narodnog muzeja
- Arheološki lokalitet Medijana
- Čele kula i spomenik Bitke na Čegru
- Logor na Crvenom krstu i Memorijalni park Bubanj

Niška tvrđava, 1-17. vek, detalj

SPECIJALITETI KRAJA

- Niški roštilj
- Divljač na niški način
- Burek

AKTIVNI ODMOR I OPUŠTANJE

- Wellness odmor u Niškoj banji
- Planinarenje stazama Suve planine
- Izlet na Bojanine vode
- Izlet na Kamenički vis
- Rafting u Jelešničkoj i Sićevačkoj klisuri
- Paraglajding

NAJZANIMLJIVIJI DOGAĐAJI

- Nišvil džez festival, avgust
- Filmski susreti, avgust
- Dani bureka, avgust –septembar

Grdski trg, Niš

Car Konstantin, 4. vek

ZANIMLJIVOSTI

Konstantinov grad

U antičkom Naisusu, današnjem Nišu, rodio se imperator Konstantin Veliki. Istorija ga pamti kao vladara koji je iz temelja promenio svet – sagradio je Carigrad, a Milanskim ediktom ozvaničio hrišćansku veru. Tragovi Konstantinove doba mogu se videti na lokalitetu Medijana (4. vek), gde se, između ostalog, nalazio carski letnjikovac, koji svedoči o bogatstvu i slavi imperijalnog Naisusa.

Tvrđava na Nišavi

Simbol grada je tvrđava (18. vek), koja je jedno od najlepših i najočuvanijih zdanja turske vojne arhitekture na srednjem Balkanu. Antička ulica, Lapidarijum, stari hamam, Arsenal... samo su deo znamenitosti iz riznice stare tvrđave.

Lovačke priče

Na ulazu u najživlji deo grada, u Kazandžijsko sokače, stoji jedan neobičan spomenik: kafanski sto, dva čoveka u živom razgovoru i jedan lovački pas. To su srpski pisac Stevan Sremac i lovac Kalča, književnikov literarni lik, koji uveseljava društvo pripovedajući svoje izmišljene podvige. Iako plod mašte, Kalča je omiljeni junak Niša. On dočekuje i ispraća posetioce bivše turske zanatlijske čaršije, danas ulice kafea i kafana.

Spomenici gneva

Srpska ustanička vojska je 1809. godine zauzela brdo Čegar. Komandovao je vojvoda Stevan Sinđelić. Ne mogavši da odbije brojnije Turke, odlučio se na herojski čin: namamio ih je na položaj, a potom sve digao u vazduh. Kada je zapovednik grada to saznao, naredio je da se poseku glave izginulih Srba i uzidaju u kulu. Čelekula – Kula lobanja – jedinstven je spomenik okrutne odmazde. Niš je i jedini grad u Srbiji koji je sačuvala bivši fašistički koncentracijski logor na Crvenom krstu.

INFO

To Niš

www.visitnis.com

BLAGA JUGOISTOKA

VINOGRORJE NA TIMOKU I ČUDESNA STARA PLANINA

Stara planina, Babin zub

RAZGLEDANJE

- Knjaževačka stara čaršija i kameni most
- Zavičajni muzej Knjaževac
- Muzej grada – kuća Ace Stanojevića
- Spomen-park borcima oslobodilačkih ratova
- Timacum Minus – Arheološki etno-park u Ravni
- Crkva Sv. Bogorodice i manastir Svete Trojice

SPECIJALITETI KRAJA

- Staroplaninska jagnjetina i staroplaninski kačkavalj
- Čaša knjaževačkog vranca ili rozea
- Belmuž od belog svrljiškog sira

Surljiški Timok

AKTIVNI ODMOR I OPUŠTANJE

- Istraživanje puteva vina Knjaževac
- Wellness vikend u hotelu „Stara Planina“
- Skijanje u ski-centru „Babin zub“
- Planinarenje stazama Stare planine
- Odmor u planinskim vilama i seoskim domaćinstvima
- Odmor u selima okoline Knjaževca i Svrljiga

NAJZANIMLJIVIJI DOGAĐAJI

- Festival kulture mladih Srbije, jul, Knjaževac
- Molitva pod Midžorom, Đurđevdan, maj, sela Vrtovac i Balta Berilovac
- Belmužijada, avgust, Svrljig

ZANIMLJIVOSTI

Biser prirode – Stara planina

Krajolik Stare planine pečat daju guste šume, prostrani pašnjaci i slikovita sela. Stena Babin zub, sa 1758 metara nadmorske visine, gde se jedan odstenjak izdvaja oblikom koji podseća na stari zub, zaštitni je znak planine. Posebno zanimljiva mesta su dolina potoka Bigar, najviši vrh Midžor i meandri Temštice.

Živopisni grad

Knjaževačka stara čaršija, sa lepim šarenim kućama i malim mostovima na Timoku, izuzetno prija oku. Početkom 20. veka u varoši je boravio čuveni arhitekta Le Korbizije. Inspirisan prizorom, nacrtao je grad, a njegov crtež se čuva u Narodnom muzeju u Beogradu.

Zloglasna kula

Knjaževac se nekada zvao Gurgusovac. U gradu je postojala istoimena kula, u kojoj je knez Aleksandar Karađorđević u surovim uslovima zatočio svoje protivnike. Kada se knez Miloš vratio na vlast, naredio je da se kula spali. U znak zahvalnosti Gurgusovčani su varoš nazvali Knjaževac.

Roman o čarapama

Raznovrsne u stilizaciji i bojama, dvopredne čarape su izraziti predstavnici narodne umetnosti. Ornamenti na pletenim čarapama dostigli su svoj vrhunac upravo u knjaževačkom kraju. Uz bogatu zbirku čarapa, u Zavičajnom muzeju čuva se jedinstven album sa crtežima koji prikazuje umeća pletilja timočkog kraja. Ta dragocena zbirka delo je supružnika Svetozara i Vidosave Popović.

Vinski podrum, Knjaževac

INFO

TO Knjaževac

www.toknjazevac.org.rs

Centar za turizam, kulturu i sport Svrljig

www.kcsvrljig.rs

SRCE BALKANA U BOJAMA I ŠARAMA LEPIH ČILIMA

Pirotski ćilim

Kale, Momčilov grad, tvrđava u Pirotu, 14. vek

RAZGLEDANJE

- Urbano jezgro i zanatska četvrt u Tijabari
- Stara crkva i Saborna crkva u Tijabari
- Muzej Ponišavlja u kući Hristića
- Pirotska tvrđava „Momčilov grad“
- Crkva Roždestva Presvete Bogorodice, Dimitrovgrad
- Manastir Sv. Jovana Bogoslova – Poganovo
- Manastir Presvete Bogorodice, selo Sukovo
- Manastir Sv. Đorđa, selo Temska

SPECIJALITETI KRAJA

- Pirotska jagnjetina i peglana kobasica
- Pirotski kačkavalji i vurda
- Pita banica i staroplaninske pihitije od boba

AKTIVNI ODMOR I OPUŠTANJE

- Izleti na Zavojsko jezero, Temac, Sukovo, Poganovo
- Pešačenje i mauntbajking klisurom Temštice, Rosomačke reke, Visočice
- Rafting i kanjoning na Vladikinim pločama (kanjon) na Visočici i Temštici
- Osvajanje staroplaninskih vrhova: Babin zub, Vražja glava, Tri čuke, Kopren
- Odmor u selima u okolini Pirota i Dimitrovgrada
- Ribolov na Smilovskim jezerima i u kanjonu Jerme

NAJZANIMLJIVIJI DOGAĐAJI

- Sajam pirotke peglane kobasice, februar, Piro
- Međunarodni folklorni festival, avgust, Piro
- Sajam agrobiodiverziteta i seoskog nasleđa, septembar, Smilovci, Dimitrovgrad

ZANIMLJIVOSTI

Savršenstvo šarenih niti

Svojim bojama, ornamentikom i tkanjem pirotski ćilimi se svrstavaju u najlepša ostvarenja ćilimarstva uopšte. Boje ćilima su jasne i skladne, a najčešća je crvena osnova u raznim nijansama. Ornamenti na pirotskom ćilimu uvek su geometrijski: stilizovana ptica, cvet, plamen... U Muzeju Ponišavlja izložena je izvanredna zbirka pirotskih ćilima, koju svakako treba pogledati, naravno i zbirke čuvene pirotke grnčarije i starog nakita.

Legenda o graditelju

Tvrđava je jedan od simbola Pirota. U narodu postoji predanje koja gradnju „Kalea“ vezuje za ime vojvode Momčila. Po jednoj priči, Momčilo je bio hrabri Lazarev vitez, a po drugoj hajdučki starešina. S kolena na koleno prenosi se i predanje da je u tvrđavi živio čuveni junak Kosovskog boja Miloš Obilić. Ime grada izvedeno je od grčke reči Pirgos – kule, pošto je to mesto još od rimskog doba imalo kule stražare na postaji glavnog puta.

Ćelavi Isus

Jedna od najzanimljivijih svetinja Pirota je Crkva Svetog Petra i Pavla (13. vek), koju su, prema predanju, izgradili isposnici sa Sinaja. Crkva se nalazi u pećini brda Kamik nedaleko od sela Rsovci. U njoj se nalazi freska na kojoj je Isus naslikan kao veoma mlad i bez kose. Jedinstvena je i freska Sv. Hristifora u Crkvi manastira Presvete Bogorodice u Sukovu, na kojoj je svetac prikazan s magarećom glavom.

Venerina padina

Nedaleko od Zvonačke banje postoji neobična prirodna retkost – rezervat prirode u kojem raste venerina vlas, biljka koja je u sred kontinenta našla svoje parče “mediteranskog neba”.

Pirotski kačkavalj

INFO

TO Piro

www.topirot.com

STC Dimitrovgrad

www.stcdimitrovgrad.rs

TO Babušnica

www.babusnica.rs

ZAVIČAJ CARA JUSTINIJANA

PLODNO JUŽNO PODNEBLJE

Justiniana Prima, Caričin grad, 6. vek

RAZGLEĐANJE

- Arheološki lokalitet Justinijana Prima – Caričin grad
- Narodni muzej, Leskovac
- Etnološka postavka u Gradskoj kući i Šop-Đokićeva kuća
- Crkva „Odžaklija“ i Saborni hram Sv. Trojice
- Muzej tekstilne industrije, selo Strojkovac
- Jašunjski manastiri Sv. Jovana Krstitelja i Sv. Bogorodice
- Crkva Sv. Petke s konakom, selo Rudare

SPECIJALITETI KRAJA

- Leskovački „voz“, ajvar salata
- Leskovački ćevapi i pljeskavice
- Leskovačka mučkalica

AKTIVNI ODMOR I OPUŠTANJE

- Odmor u hotelu „Pašina česma“
- Pešačka tura kanjonom Vučjanke do Skobaljic-grad
- Planinarenje stazama Radana, Kukavice i Babičke gore
- Odmor u hotelu „Gejzer“, Sijarinska banja

Leskovačka paprika

NAJZANIMLJIVIJI DOGAĐAJI

- Leskovačka roštiljijada, septembar
- Leskovačko leto i Karneval, jun- jul
- Bojničko leto, jul, Bojnik
- Međunarodni festival folklor, avgust, Lebane
- Gejzirske noći, avgust, Sijarinska banja

Leskovačka skara, roštilj

ZANIMLJIVOSTI

Justinijana Prima – legendarni grad

Prokopije, istoričar i savremenik cara Justinijana I, u svojim knjigama je zabeležio zidanje novog dvora u carevom rodnom Iliriku. Dugo se nije znalo gde je „iščezao“ carev novi grad. Priča o otkrivanju velelepnog urbanog prostora započela je davne 1880. godine objavljivanjem teksta „Izgubljeni grad u dolini Puste Reke“. Posle dugogodišnjih istraživanja, otkrića arheologa zadivila su svet: arhiepiskopska bazilika, dvor na Akropolju, crkve, javne građevine, široke ulice, mozaici... Justinijana Prima, ili Caričin grad, jedinstven je arhitektonski dragulj svoje epohe.

Arheološki park Hisar

Na blagim padinama leskovačke kotline, na bregu Hisar, otkriven je veliki broj građevina i arheoloških predmeta koji svedoče o životu dugom sedam milenijuma. Na Hisaru se nalaze i Spomenik neznanom junaku (1922) i monumentalni Spomen-park revolucije (1971).

Neumorna elektrana

Na listu dragocenog industrijskog nasleđa upisana je hidroelektrana Vučje. Snagu vodopada reke Vučjanke „transformišu“ Simensovi generatori iz 1903. godine. Od tada do danas hidroelektrana radi bez prestanka! Iznad nje nalaze se ostaci tvrđave u narodu poznate kao Skobaljic-grad. Predanje tvrđavu vezuje za ime nepobedivog vojvode Nikole Skobaljica (15. vek).

Sela crvene boje

Leskovački kraj poznat je po paprici. U ranu jesen sva sela se crvene od paprika, a najživopisnije je u Donjoj Lokošnici, „od glave do pete“ okićenoj niskama crvenih paprika.

INFO

TO Leskovac
www.tol.org.rs

TO Lebane
www.lebaneculture.com

TO Medveđa
www.tomedvedja.org.rs

48. KURŠUMLIJA, PROKUPLJE

ČAROBNA TOPLINA TOPLICE

U SVETU LEKOVITIH VODA I ČUDESNIH POJAVA

Đavolja varoš, Kuršumlija

RAZGLEĐANJE

- Urbano jezgro s gradskim parkom, Kuršumlija
- Manastir Sv. Nikole, Kuršumlija
- Urbano jezgro „Korzo“ i zdanje Okružnog načelstva, Prokuplje
- Hisar – Prokupački grad i Crkva Sv. Prokopija
- Narodni muzej Toplice i lokalitet Pločnik
- Manastir Ajdanovac, Crkva Lazarica i Crkva Sv. Mine

SPECIJALITETI KRAJA

- Jagnjetina i teletina ispod sača
- Samokovska kobasica uz rakiju od divlje kruške
- Pita ispod sača uz kriglu „Prolom“ piva

AKTIVNI ODMOR I OPUŠTANJE

- Obilazak Đavolje varoši
- Wellness vikend u hotelu „Radan“, Prolom banja
- Odmor u hotelima „Kopaonik“ i „Jelak“, Lukovska banja
- Planinarenje stazama zdravlja Prolom i Lukovske banje
- Kupanje u Bublčkom jezeru

NAJZANIMLJIVIJI DOGAĐAJI

- Međunarodna foto-kolonija Đavolja varoš, oktobar, Kuršumlija
- Gradska slava Sveti Prokopije, jul, Prokuplje

Lukovska Banja

INFO

TO Kuršumlija
www.tokursumlija.rs

TO Prokuplje
www.topk.rs

ZANIMLJIVOSTI

Čudesne zemljane statue

Između šumovitih obronaka Radana, u strmom useku oskudnog rastinja, iz nezamislivo daleke epohe oligocena, veličanstveno stoji „okamenjena“ kolonada zemljanih statua. Dvesta dve figure sa crnim kamenim „kapama“ dobile su ime Đavolja varoš po narodnoj legendi o svatovima koje je okamenio sam đavo. Drevna varoš jedini je srpski kandidat za Sedam svetskih čuda prirode i mesto nesvakidašnje lepote.

Prolom Banja

Toplički izvori

Iz dubina Radana i Kopaonika izvire neverovatno bogatstvo lekovitih voda. Na tim izvorima nastale su Prolom, Lukovska i Kuršumlijska banja. Reka Toplica, po kojoj se zove čitava oblast, i sama je legenda. Ime je dobila po obilju toplih izvora duž toka od 136 kilometara! Na ulazu u Prokuplje reka udara u stenu Hisara i vraća se natrag obilazeći brdo, što je još jedno od čuda prirode toga kraja.

Bele crkve Nemanjićke

Manastiri Sv. Nikole i Presvete Bogorodice u Kuršumliji među prvim su zadužbinama Stefana Nemanje, osnivača dinastije Nemanjića (12. vek).

Milenijumska tradicija rudarstva

Lokalitet Pločnik sinonim je za kasnu vinčansku kulturu. Istraživanja pokazuju da je reč o verovatno najstarijem metalurškom centru sveta, koji se prostirao na neverovatnih 110 hektara.

Posvećenost narodu

Doktor Aleksa Savić, neumorni lekar običnog naroda, prošao je golgotu Prvog svetskog rata i postao ministar narodnog zdravlja. Svoju imovinu zaveštao je Prokuplju. Na Hisaru se danas izdiže zdanje njegove zadužbine „Savićevac“.

MOZAIK JUŽNOG NEBA

PUTOVANJE PROTČANO ZVUKOM TRUBE

Planina Besna kobila

RAZGLEĐANJE

- Park oslobođenja i Hram Sv. kneza Lazara, Vladičin Han
- Manastir Uspenija Presvete Bogorodice, selo Mrtvica
- Centar Surdulice i Crkva Sv. Georgija
- Centar Bosilegrada i Hram Roždestva Presvete Bogorodice

SPECIJALITETI KRAJA

- Vlasinska pastrmka i riblji kotlić
- Pita zeljanica sa ovčjim kiselim mlekom
- Bosilegradska pita zelnik

AKTIVNI ODMOR I OPUŠTANJE

- Odmor u hotelima i pansionima Vlasinskog jezera
- Ribolov na Vlasinskom jezeru
- Turistička plovidba jezerom, veslanje, kajaking
- Kampovanje na obali Vlasinskog jezera
- Planinarenje i mountbiking stazama Čememika i Vardenika

NAJZANIMLJIVIJI DOGAĐAJI

- Vlasinsko leto, jul, Surdulica, Vlasinsko jezero
- Reload, muzički festival, jul, Vladičin Han
- Međunarodni dečji uskršnji festival, Bosilegrad

Mali trubač, Surdulica

ZANIMLJIVOSTI

Plutajuće „galije“

Vlasinsko jezero nastalo je na prostranom planinskom tresetištu. Kada je branom na Vlasini stvoreno jezero, treset se podigao sa dna i oblikovao velika ostrva, koja, nošena vetrom, slobodno plutaju. Tresetne „galije“ jedinstven su fenomen i zaštitni znak Vlasine. Čudesne su i boje jezerske vode u bezbroj nijansi plavih i zelenih tonova.

Vlasinsko jezero

Legende trube

Najpoznatiji trubački orkestar Balkana potekao je iz Vladičinog Hana. Boban Marković i njegov sin Marko danas slove za svetske muzičare etno-zvuka. Odlični trubači Vladičinog Hana, Surdulice, Bojnika, Vranja... svake godine nastupaju na Vlasinskom letu.

Lepe reči

O varoši okruženoj planinama Bora Stanković je zabeležio: „Surdulica, namenjena da čoveku pruži odmor, osvežavajući ga svojom prirodom, bila je kao neki centar između divljine vlasinske, pitomine Toplog Dola i prostranih masuričkih livada...“ Tu je kralj Aleksandar Karadžević 1921. godine otvorio Sanatorijum za plućne bolesti, gde je glavni lek bio okrepljujući vazduh.

Memorijalna škola

Prvi svetski rat Surdulici je doneo mnoga zla. Te krajeve okupirali su Bugari, a Surdulica je bila mesto gde su sprovodili na hiljade srpskih zarobljenika. Veliki broj njih je, zajedno sa stanovništvom, stradao na surduličkim mučilištima. Šest godina posle oslobođenja, 1924. godine, kralj Aleksandar Karadžević je otkrio Spomen-kosturnicu i Spomen-gimnaziju u znak sećanja na žrtve tih zločina.

INFO

TO Surdulica
www.tosurdulica.org

TO Vladičin Han
www.vladicinhan.org.rs

Bosilegrad
www.bosilegrad.org

DUH MERAKA I SEVDAHA

TOPLI TONOVI JUGA

Vranjski muzej

RAZGLEDANJE

- Urbano jezgro i Saborna crkva Sv. Trojice
- Muzej kuća Bore Stankovića
- Narodni muzej u zdanju Pašinog konaka
- Zgrada Načelstva okruga Vranjskog
- Crkva Sv. Petke i stari hamam
- Beli most i česma Đerenka
- Tvrđava „Markovo kale“
- Manastir Sv. Prohor Pčinjski

Manastir Prohor Pčinjski, 11. vek

SPECIJALITETI KRAJA

- Vranjanski ćevapi „talimat“
- Pita samsa prelivena kiselim mlekom
- Trljanica – salata od paprika

AKTIVNI ODMOR I OPUŠTANJE

- Planinarenje i mauntbiking stazama Besne kobile
- Odmor u Vranjskoj banji
- Odmor u hotelu „Pržar“
- Skijanje u ski-centru Besna kobila
- Odmor u SB „Bujanovačka banja“

NAJZANIMLJIVIJI DOGAĐAJI

- Dani Vranja, septembar, Vranje
- Borina nedelja, mart, Vranje
- Borini pozorišni dani, oktobar, Vranje
- Međunarodni festival folklor Kolo Bujanovac, jul, Bujanovac

ZANIMLJIVOSTI

Baba Zlata

Čuveni književnik Bora Stanković, autor „Koštane“ i „Nečiste krvi“, otkrio je Srbiji do tada nepoznati svet Vranja. Posle smrti roditelja, ostao je da živi sa očevom majkom baba Zlatom. Od nje je čuo veliki broj priča i pesama i nasledio njen pripovedački dar. Takođe, baba Zlata je lepo pevala i bez nje se nije moglo zamisliti nijedno veselje, gde je uvek vodila Boru, koji je tako upijao duh grada. Rodna kuća znamenitog književnika nalazi se u ulici koja danas nosi baba Zlatino ime.

Vranjske igre

Pesme i igre

Vranjski melos proslavile su pesme iz „Koštane“: „Da znaješ, mome, mori“, „Ruse kose, curo, imaš“, „Otvori mi, belo Lenče“... Uz vranjske pesme i čoček, posebnost podneblja su izvrsni narodni trubački orkestri.

Haremluk

U starim konacima Raif-bega Džinića (1765), u zdanju njegovog raskošnog haremluka, danas se nalazi poslovni klub sa čuvenim restoranom. Kompanija „Simp“ je obnovila to zdanje, sačuvavši autentični izgled harema.

Most ljubavi

Legenda kaže da je muslimanku Ajšu koja se zaljubila u pastira Stojana greškom ubio njen gnevni otac. Kada je shvatio šta je počinio, naredio je da se na mestu Ajšinog i Stojanovog stradanja sazida novi most i da se uklešu reči: „Proklet bio onaj koji razdvaja one koje ljubav spaja.“

INFO

TO Vranje

www.touranje.org

SB „Bujanovačka Banja“

www.bujanovackabanja.org

BALKANSKI ŽIVOPIS

STARI CARSKI GRAD I LEPOTICA ŠAR-PLANINA

Skijanje na Šar-planini

Kameni most, Prizren

RAZGLEĐANJE

- Baština Uneska – Bogorodica Ljeviška**
- Stara čaršija i kameni most na Bistrici
- Trg Šadrvan i Sinan-pašina džamija
- Saborni hram Sv. Đorđa
- Crkva Sv. Spasa i tvrđava Dušanov grad – Kaljaja
- Gazi Mehmed-pašina džamija i hamam
- Manastir Svetih Arhangela i isposnica Sv. Petra Koriškog

SPECIJALITETI KRAJA

- Pecivo „toplje“
- Šarski sir u salamuri
- Prizrenska čorba i pogača
- Čaša hočanskog vina

AKTIVNI ODMOR I OPUŠTANJE

- Odmor u turističkom naselju „Brezovica“
- Skijanje u Ski -centru Molika
- Planinarenje i mauntbiking stazama Šar-planine

NAJZANIMLJIVIJI DOGAĐAJI

- Dečja smotra folkloru Kosova i Metohije, jul, Štrpce

Livadičko jezero, Šar-planina

ZANIMLJIVOSTI

Grad muzej

Prizren se ubraja u najljepše gradove tradicionalne balkanske arhitekture. Vredno je videti slikovite gradske mahale: Potkaljaju, Panteliju, Maraš, Terzi i Potok mahalalu. Kuće sa doksatima, okružene raskošnim baštama, nanizane su duž krivudavih, kaldrmom popločanih sokaka. Prizren je i grad zanatlija: terzije, kujundžije, majstori tkanja prizrenskog platna i prizrenskog veza bili su poznati širom Balkana.

Lepota vizantijske renesanse

Crkva Bogorodica Ljeviška (14. vek) sagrađena je kao jedna od 40 zadužbina kralja Milutina. Delo protomajstora Nikole i Astrape smatra se za vrh vizantijskog graditeljstva i freskoslikarstva. Divili su joj se i osvajači: „Zenica oka mog, gnezdo je lepote tvoje“, zapisuje na arapskom preko fresaka u Bogorodici Ljeviški nepoznati posetilac islamske vere.

Gorske oči i riznica leptira

Nacionalni park Šar-planina, sa oko sto vrhova viših od 2000 metara, planina je neobične, skoro surove lepote. Šaru krasi brojna lednička jezera, a posebno je lepo Jažinačko jezero okruženo četinarskom šumom posebne vrste molike. Šara je pravi muzej živog sveta na otvorenom. Na planini živi čak 147 vrsta leptira! Poznata je i po autentičnoj rasi pasa – šarplaninaca, ovcara čuvenih po svojoj hrabrosti i snazi.

Carska zadužbina

Šar-planina se često naziva i carskom planinom, pre svega zbog tridesetak crkava i manastira u njenom okruženju. Među njima najznačajnija je zadužbina cara Dušana Silnog – manastir Svetih Arhangela (14. vek) u kanjonu Prizrenske Bistrice.

INFO

Holiday PLUS Kosovska Mitrovica
www.holidaypluskm.com

* Kosovo i Metohija su trenutno pod upravom UNMIK-a na osnovu Rezolucije Saveta bezbednosti UN 1244.
 ** Na Uneskovu listu svetske baštine u opasnosti srpska crkva Bogorodica Ljeviška upisana je 2006. godine.

HODOČAŠĆE KOSOVOM I METOHIJOM

BAŠTINA NEPROCENJIVE VREDNOSTI

Manastir Dečani, 14. vek

RAZGLEDANJE

- Baština Uneska – Pečka patrijaršija**
- Baština Uneska – Manastir Visoki Dečani**
- Baština Uneska – Bogorodica Ljeviška**
- Manastir Svetih Arhangelâ
- Crkve Velike Hoće i Dečanske vinice
- Baština Uneska – Manastir Gračanica**
- Manastiri Banjska, Sokolica i Deviç

NAJZANIMLJIVIJI DOGAĐAJI

- Vidovdansko pesničko bdenije, jun, Gračanica
- North City Jazz&Blues Festivala, maj-jun, Kosovska Mitrovica
- Gospojinski sabor, avgust, Leposaviç

Pečka patrijaršija, 13. vek

ZANIMLJIVOSTI

Viševjekovno sedište poglavara crkve

Impresivni manastirski kompleks Pečke patrijaršije čine četiri crkve sagrađene od sredine 13. do kraja 14. veka: Crkva Svetih Apostola, Crkva Sv. Dimitrija, Crkva Presvete Bogorodice Odigitrije i Crkva Sv. Nikole. Uz Crkvu Svetih Apostola nalazi se mermerni presto na kome su sedeli Sveti Sava i mnogi drugi poglavari Srpske crkve. Danas u manastiru živi sestrinstvo, koje, zajedno s bratstvom Visokih Dečana, daje veliku podršku opstanku Srba u Metohiji.

Dom Svetog kralja

Visoke Dečane (14. vek) podigli su kralj Stefan Uroš Treći Dečanski i njegov sin car Dušan. Hram je posvećen Vaznesenju Gospodnjem. Prema dimenzijama, Dečani su najveća sakralna građevina srednjovekovne Srbije. Crkva je ukrašena raskošnom kamenom plastikom i živopisom sa više od hiljadu figura i scena. U Uneskovom obrazloženju piše da su Dečani „građevina koja integriše vizantijsku tradiciju Istoka sa srednjovekovnom tradicijom Zapada“.

Personifikacija mora, scena Strašnog suda, freska, detalj, manastir Gračanica, 14. vek

Krone po volji Gospodnjoj

Gračanica (14. vek) poslednja je u nizu zadužbina kralja Milutina. Crkva je posvećena Uspenju Presvete Bogorodice. „Po lepoti zidova od klesanog kamena oplemenjenog redovima i ukrasima od opeke... Gračanica je samosvojna i izuzetna građevina“. Uz arhitekturu koja je vekovima bila obrazac, poznat je gračanički živopis, a naročito freske kralja Milutina i njegove žene Simonide, koji su naslikani kao „vladari po volji Božijoj – anđeli im s neba krune donose“.

Manastirsko opojno vino

Velika Hoça je središte čuvenog vinogorja. Još u 12. veku Stefan Nemanja je Hoçu darivao Hilandarâ. Postoji predanje koje kaže da je nekada od Hoće do Prizrena tekao vinovod. Pored brojnih crkva i crkvišta, u Hoçi svakako treba posetiti Dečanske vinice i kulu Lazara Kujundžića. U neposrednoj blizini nalazi se i manastir Zoçište.

Çudotvorna Bogorodica Sokolička

Statua Bogorodice Sokoličke nastala je u manastiru Banjska (14. vek). Prema predanju, Bogorodica je iz Banjske „doletela“ u Sokolicu „pre 500 godina... stala na drvo i pozvala narod da tu podigne crkvu“. Ovo predanje slaže se s pretpostavkama da je statua prenetâ u vreme turskih napada. Veoma je poštovana u narodu, nazivaju je „majkom“ i pred njom se za potomstvo i ozdravljenje mole i Srbi i Albanci.

INFO

Holiday PLUS Kosovska Mitrovica
www.holidaypluskm.com

Sportsko-turistička organizacija Leposaviç
www.stoleposavic.rs

* Kosovo i Metohija su trenutno pod upravom UNMIK-a na osnovu Rezolucije Saveta bezbednosti UN 1244.
 ** Srpski manastiri nalaze se na Uneskovoj listi svetske baštine u opasnosti od 2006. godine.

KORISNE INFORMACIJE

REPUBLIKA SRBIJA

Lokacija - Između 41° 52' i 46° 11' s.g.s. i 18° 06' i 23° 01' i.g.d.

Površina - 88.509 km²

Glavni grad - Beograd

Stanovništvo - 7.120.666 stanovnika

Jezik - srpski

Pismo - ćirilčno i latinično

Klima - Umereno-kontinentalna sa toplim letima do 33°C i snežnim zimama sa temperaturom od - 5°C do 10°C.

Vremenska zona - Srednjoevropska vremenska zona GMT+1 sat, (mart-oktobar GMT+2 sata)

Novac - Dinar (RSD) (100 para)

Elektrika - 220 V, 50 Hz

Voda - iz gradskih vodovoda i sa javnih česama je bezbedna za piće

VAŽNI TELEFONI

Policija - 192

Vatrogasna služba - 193

AMSS pomoć na putu - 1987

PRAZNICI

1. i 2. januar - Nova godina

7. januar - prvi dan pravoslavnog Božića

15. i 16. februar - Dan državnosti Srbije- Sretenje

22.april - Dan sećanja na žrtve fašizma u Drugom svetskom ratu (slavi se radno)

Pravoslavni Uskrs - od Velikog petka do drugog dana Uskrsa

1. i 2. maj - Praznik rada

9. maj - Dan pobeđe (slavi se radno)

21. oktobar - Dan sećanja na srpske žrtve u Drugom svetskom ratu (slavi se radno)

11. novembar - Dan primirja u Prvom svetskom ratu

BANKE I POŠTE

Otvorene su od 08:00 do 19:00 časova radnim danom, a od 08:00 do 15:00 časova subotom. Nedeljom rade samo dežurne banke i pošte.

Informativni servis: tel. 011 3027-100, www.nbs.rs

tel. 0700-100-300, www.posta.rs

KREDITNE KARTICE

Dina Card, VISA, VISA Electron, MasterCard, Maestro, Diners, American Express

PRODAVNICE

Prodavnice prehrambene robe otvorene su od 06:00 do 21:00 čas radnim danom i subotom, a nedeljom od 06:00 do 14:00 časova.

Prodavnice u tržnim centrima rade od 09:00 do 20:00 časova.

Pijace rade svakog dana 06:00 do 17:00 časova.

POREZ

U Srbiji se na robu i usluge plaća porez na dodatu vrednost (PDV) koji iznosi 10 ili 20%, zavisno od vrste robe i usluge.

ZDRAVSTVENE USTANOVE

Organizovane dežurne službe u bolnicama i klinikama rade od 00:00 do 24:00 sata. Apoteke su otvorene od 08:00 do 20:00 časova radnim danom, a subotom od 08:00 do 15:00 časova. Nedeljom rade samo dežurne apoteke.

HITNA POMOĆ (00-24)

tel. 194, www.beograd94.org.rs

URGENTNI CENTAR (00-24)

tel. 011 3618-444

FIKSNA TELEFONIJA

Za Srbiju +00 381, za Beograd (0)11, za Novi Sad (0)21, za Niš (0)18.

Za međunarodne pozive iz Srbije: 00 + broj željene zemlje + broj grada

Telekom Srbija, www.telekom.rs

Info centar - 19813

Brojevi telefonskih pretplatnika - 11811 (00-24),

www.webstrane.com

Razna obaveštenja - 19812 (00-24)

OPERATORI MOBILNE TELEFONIJE

064 i 065 MTS-Mobilna telefonija Srbije, www.mts.telekom.rs

063 i 062 TELENOR, www.telenor.rs

060 i 061 VIP, www.vipmobile.rs

DRUMSKI SAOBRAĆAJ

Autobuske linije povezuju sve delove zemlje. Međunarodne autobuske linije saobraćaju sa susednim zemljama i sa većinom evropskih zemalja.

Informacije: tel. 011 2644 455, 2636 299, www.bas.rs

AUTO-MOTO SAVEZ SRBIJE pruža pomoć na putu tokom 24 časa, tel. 1987, www.amss.org.rs

PUTARINA

Putarina se naplaćuje na sledećim putnim pravcima: E-75 Beograd-Novi Sad, E-70 Novi Sad-Feketić-Subotica, E75 Beograd-Niš, E75 Niš-Leskovac i E70 Beograd-Šid.

GORIVO

Na glavnim saobraćajnicama i u većim mestima pojedine benzinske stanice rade non-stop. Vozači motornih vozila mogu u Srbiji da kupuju benzin od 95-98 oktana (super), bezolovni motorni benzin, dizel gorivo i ulja domaće i inostrane proizvodnje. Pored toga, na benzinskim stanicama u većim gradovima i turističkim centrima, vozači se mogu snabdeti i tečnim auto-gasom. Za vožnju motornog vozila dovoljna je nacionalna vozačka dozvola.

ZELENA KARTA

Ako se vozilom domaće registracije putuje u inostranstvo potrebna je zelena karta osiguranja koja u inostranstvu predstavlja isto što i polisa osiguranja u Srbiji.

ŽELEZNIČKI SAOBRAĆAJ

Veoma je razgranata mreža železničkog saobraćaja koja povezuje Republiku Srbiju sa svim krajevima Evrope, dnevnim i noćnim vozovima.

Moguće je rezervisanje mesta putem Call centra pozivom na broj tel. 011 360-28-99 u svim vozovima iz unutrašnjeg i međunarodnog saobraćaja koji polaze iz stanica na području Železnica Srbije.

Informacije: tel. 011 2645-822, www.zeleznicesrbije.com

VAZDUŠNI SAOBRAĆAJ

Air Serbia, kao i brojne evropske, odnosno strane avio kompanije održavaju redovne linije iz Beograda sa svetom.

Pozivom Call Centra 0800/111 528 putnici mogu da rezervišu i kupe avionske karte po povoljnijoj ceni, kao i da dobiju sve informacije o letovima i uslovima prevoza na linijama Air Serbia, www.airserbia.com.

Informacije: tel. 011 209-4444, www.beg.rs

REČNI SAOBRAĆAJ

Pristani: Bezdan, Apatin, Novi Sad, Smederevo, Veliko Gradište, Kladovo, Prahovo

Plovput, tel. 011 3029 800, www.plovput.rs

GRANIČNE FORMALNOSTI/PUTNIČKI PROMET

Carinskim zakonom propisana je obaveza putnika da prilikom prelaska carinske linije prijavi i na zahtev carinskog radnika pokaže lični prtljag i stvari koje sa sobom nosi. Carinski radnik, prema potrebi, može izvršiti pregled stvari koje putnik sobom nosi i utvrditi da li je sva roba prijavljena. Uprava carina, tel. 011 2693 317, www.upravacarina.rs

TURISTIČKI INFORMATIVNI CENTAR I SUVENIRNICA

TURISTIČKA ORGANIZACIJA SRBIJE

Trg Republike 5, 11000 Beograd
Tel.: +381 11 6557 127
Email: info@serbia.travel

Suvenirnica Avala
Tel.: +381 11 3908 517
E-mail: info@serbia.travel

IMPRESUM

Izdavač:
TURISTIČKA ORGANIZACIJA SRBIJE
Čika Ljubina 8, 11 000 Beograd
Tel.: 011 6557 100
Faks: 011 2626 767
E-pošta: office@serbia.travel
www.srbija.travel

 turisticka.organizacija.srbije

   serbiatourism

 serbia

Za izdavača: Marija Labović, v.d. direktora
Urednik: dr Olgica Miljković
Tekst: Milena Mihaljčić
Dizajn: Marijana Markoska
Lektura: Mila Barjaktarević
Fotografije: D. Bosnić, B. Jovanović, D. Vildović, S. Dingarac, S. Bibić,
M. Zarić, N. Babić, R. Sazdić, V. Tatarević, M. Mitja Bogdanović,
N. Kostandinović, Đ. Bošković, S. Veljović, J. Đukić, Z. Petrović, P. Lages,
M. Mirčetić, S. Mičić, Narodni muzej Beograd, Muzej naivne i mar-
ginalne umetnosti, Jagodina, Galerija Mića Popović, Loznica, Galerija
Milena Pavlović Barilli, Požarevac (V. Marković), TO Novi Pazar, Exit
photo team, Hiishii, Hotel Izvor, Agencija Valjevac.
Kartografska podloga: „Merkur – SV”, Beograd
Štampa: Službeni glasnik, Jovana Ristića 1, 11040 Beograd
4. izdanje na srpskom jeziku, 2017.
Tiraž: 2000
ISBN 978-86-6005-529-5
Kartografski broj: 01 broj: 034-01-1-54/2017
© Turistička organizacija Srbije

CIP - Каталогизacija y публикацији -
Народна библиотека Србије, Београд
338.48(497.11)(036)
МИХАЉЧИЋ, Милена, 1957-
52 vikenda u Srbiji / [tekst Milena Mihaljčić ; fotografije
D. Bosnić ... [et al.]]. - 4. izd. na srpskom jeziku. -
Beograd : Turistička organizacija Srbije, 2017 (Beograd :
Službeni glasnik). - 56 str. : fotogr.
; 30 cm
Podatak o autorki preuzet iz kolofona. - Tiraž 5.000.
ISBN 978-86-6005-529-5
a) Србија - Водичи
COBISS.SR-ID 248229644

52 VIKENDA U SRBIJI

TURISTIČKA
ORGANIZACIJA
SRBIJE
www.srbija.travel